

Den nationella innovationsstrategin

REGERINGSKANSLIET

Produktion: Näringsdepartementet

Illustrationer: Johan Hallnäs/Svenska Grafikbyrån

Foto Elliot Elliot/Johnér, omslag, Morgan Karlsson/Johnér, s 4, Kari Kohvakka/Johnér, s 8, Plattform/Johnér, s 12, Mats Hallgren/Johnér, s 18, Lina Karna Kippel/Johnér, s 20, Susanne Kronholm/Johnér, s 50.

Tryck: Åtta 45

Artikelnummer: N2012.27

Förord

Innovation börjar med människan. Det är människor som får idéer och utvecklar kunskap. Det är människor som använder sin kunskap, kompetens och erfarenhet i nya lösningar i sitt företagande, på sin arbetsplats, på sin fritid eller som konsument. Sveriges innovationsförmåga är avgörande för att kunna möta de utmaningar och möjligheter som den globala ekonomin innebär. Politiken måste därför utgå från ett helhetsperspektiv på hur Sveriges innovationskraft kan upprätthållas och förstärkas över tid. Detta är utgångspunkterna för regeringens nationella innovationsstrategi.

Det sker stora omställningar i världen idag. Många länder i EU och OECD, liksom tillväxtländer som Kina, Indien, Ryssland och Brasilien, har ett ökat fokus på att utveckla innovationsklimatet. Sverige står sig dock relativt starkt i de flesta internationella jämförelser av länders innovations- och konkurrenskraft. Samtidigt ökar hela tiden den globala konkurrensen mellan företag och stater. Det ökande trycket på jordens resurser kräver också nya lösningar som kombinerar miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.

I Sverige behöver vi därför bli mer innovativa, för att möta de globala samhällsutmaningarna, öka konkurrenskraften och förnya framtidens välfärds- och samhällstjänster. För detta krävs ett innovationsklimat som ger bästa möjliga förutsättningar för individer, företag, offentlig verksamhet och civilsamhällets organisationer att vara innovativa. I strategin presenteras långsiktiga riktlinjer för hur arbetet inom många politikområden fram till år 2020 kan skapa bättre förutsättningar för människor i alla delar av samhället att genom sin kunskap, kompetens och kreativitet bidra till ett mer innovativt Sverige.

Foto Anna-Karin Nyman

Innovationsstrategin har utarbetats i bred dialog med många aktörer. När regeringen nu har antagit strategin, vill jag framhålla att detta är starten på det verkliga arbetet att långsiktigt stärka innovationsklimatet i Sverige så att vi alla: politiker, företagare, medarbetare, medborgare och konsument kan och vill bidra till att skapa framtidens Sverige i det globala kunskapssamhället. I arbetet med att ta fram denna strategi har många människor med olika bakgrund och perspektiv visat ett starkt engagemang och en vilja att bidra. Det känns bra och inspirerande inför det långsiktiga arbete som vi nu tillsammans behöver fortsätta.

Annie Lööf
Näringsminister

Innehållsförteckning

1.	Därför behöver Sverige en innovationsstrategi	5
2.	Utgångspunkter	9
3.	Vision för ökad innovation i Sverige år 2020	13
4.	Ett gott utgångsläge – men det globala förändringstrycket ökar	15
5.	Många har ansvar och kan påverka innovationskraften i Sverige	19
6.	Vägen till ett innovationsklimat i världsklass år 2020	21
	Innovativa människor	21
	Forskning och högre utbildning av hög kvalitet för innovation	27
	Ramvillkor och infrastruktur för innovation	30
	Innovativa företag och organisationer	35
	Innovativa offentliga verksamheter	41
	Innovativa regioner och miljöer	46
7.	Genomförandet av innovationsstrategin	51
8.	Ordlista	55

1. Därför behöver Sverige en innovationsstrategi

Syftet med denna strategi är att bidra till ett innovationsklimat med bästa möjliga förutsättningar för innovation i Sverige med sikte på år 2020. Det ska bli möjligt för fler människor och organisationer i näringsliv, offentlig verksamhet och civilsamhälle att utvecklas och mer effektivt bidra till nya eller bättre lösningar som svarar mot behov och efterfrågan.

De utmaningar som Sverige, tillsammans med resten av världen, står inför är stora och komplexa. Det gör att ingen enskild aktör eller enskilt samhällsområde har kunskap och resurser nog för att på egen hand svara upp med de lösningar som behövs. Det är angeläget att fortsatt utveckla

samordningen mellan olika aktörer att skapa bästa möjliga förutsättningar för innovation.

Arbetet med att formulera denna strategi har genomförts i en bred dialog med aktörer i olika delar av samhället. Det har också skett med en hög grad av delaktighet och involvering från samtliga departement i Regeringskansliet. Denna strategi utgör grunden för ett långsiktigt arbetssätt för att utveckla innovationsklimatet och innovationsförmågan i Sverige. Detta arbetssätt behöver beakta behovet av utvecklad samordning mellan politikområden, politiska nivåer och samhällssektorer.

Angelägna samhällsutmaningar i Europa 2020

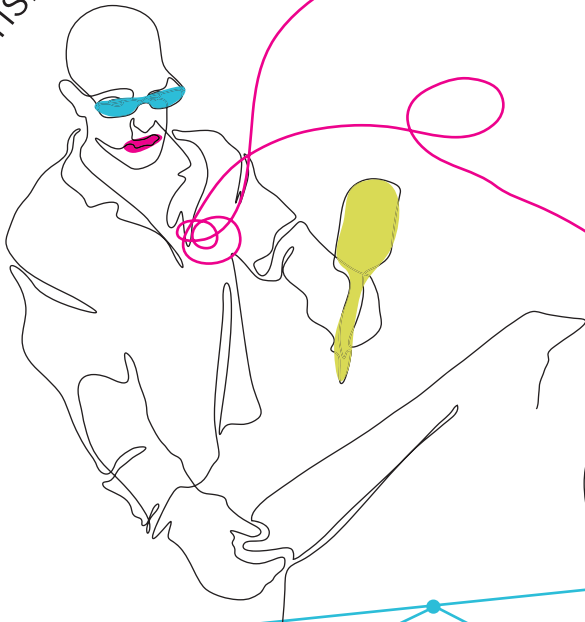
Med utgångspunkt i tillväxt- och sysselsättningsstrategin, Europa 2020, som tydliggjorts av EU:s konkurrenskraftsråd i förordningen om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020), har följande samhällsutmaningar lyfts fram som särskilt angelägna:

- Hälsa, demografiska förändringar och välbefinnande.
- Utmaningar för europeisk bioekonomi: Livsmedelstrygghet, hållbart jord- och skogsbruk, havs-, sjöfarts- och inlandsvattenforskning.
- Säker, ren och effektiv energi.
- Smarta, gröna och integrerade transporter.
- Klimatåtgärder, resurseffektivitet och råvaror.
- Europa i en föränderlig värld: Inkluderande, innovativa och reflekterande samhällen.
- Säkra samhällen: Att skydda Europas frihet, säkerhet och medborgare.

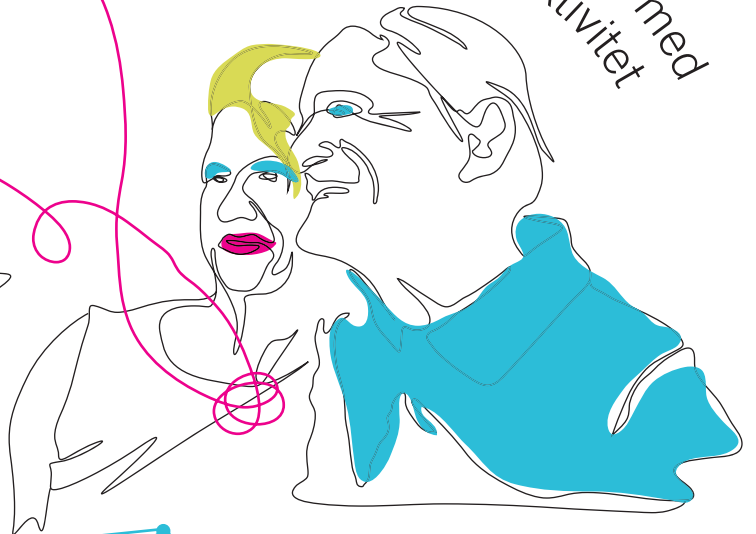
Möta globala samhällsutmaningar

Skapa konkurrenskraft och jobb i Sverige
i en global kunskapsekonomi

Leverera samhällstjänster med
kvalitet och effektivitet

*En innovationsstrategi för Sverige
behövs för att:*

Möta globala samhällsutmaningar

Tillsammans med andra länder behöver Sverige bidra till innovativa och hållbara lösningar på globala samhällsutmaningar. Det kan ge ökad livskvalitet för människor och en mer hållbar utveckling och dessutom bidra till stärkt attraktionskraft för Sverige. Vidare leder det till tillväxt och nya jobb, eftersom efterfrågan på nya lösningar samtidigt lägger grunden för framtidens marknader.

Skapa konkurrenskraft och jobb i en global kunskapsekonomi

Innovation är avgörande för den långsiktiga produktivitetsutvecklingen och därmed för tillväxt och framtida välbefinnande. Ett gott innovationsklimat är ett villkor för företagets konkurrenskraft. För att konkurrera i allt mer globala produktions- och innovationsnätverk krävs ständig förnyelse av erbjudanden, processer och organisation.

Ett tydligt och högt prioriterat innovationspolitiskt arbete är särskilt angeläget för Sverige som är ett handelsorienterat land utan egen stor marknad. Investeringar, verksamheter och kompetens blir allt mer internationellt rörliga. Detta ökar konkurrensen mellan länder och regioner om att attrahera individer, organisationer, huvudkontor och andra strategiska verksamheter.

Leverera samhällstjänster med ökad kvalitet och effektivitet

Vård, skola, omsorg, polis, miljöer för boende och byggande, liksom system för energi, kommunikation, vatten, avlopp och avfall är exempel på samhällstjänster, det vill säga välfärdstjänster, trygghetssystem och andra offentligt finansierade verksamheter eller verksamheter som i övrigt är viktiga för att samhället ska fungera. Sverige står liksom de flesta andra länder i Europa inför en stor demografisk utmaning att anpassa samhället till en allt äldre befolkning, med fler unga och gamla i förhållande till antalet yrkesverksamma. År 2030 beräknas mer än var femte svensk vara över 65 år. För att samhället ska klara en anpassning till detta behövs innovationer som gör det möjligt att leverera samhällstjänster med ökad kvalitet och effektivitet men också för arbetslivet, för att uppnå ett högt och förlängt arbetskraftsdeltagande. När myndigheter, företag och organisationer i Sverige skapar nya lösningar som också efterfrågas globalt kan detta dessutom innebära exportmöjligheter.

2. Utgångspunkter

Vad är innovation?

Innovation handlar om nya eller bättre sätt att skapa värden för samhälle, företag och individer. Innovationer är nya lösningar som svarar mot behov och efterfrågan i vardagen och omvärlden. Värdet uppstår i nyttiggörandet och tillämpningen av en idé. Värdet som skapas kan ta många former – ekonomiska, sociala eller miljömässiga värden.

Innovation kan ske stegvis eller i stora språng. OECD brukar skilja på graden av nyhet: det kan vara nytt för organisationen, nytt för marknaden (eller användningsområdet) eller nytt för världen. Det stora värdeskapandet för samhället som helhet uppstår då nya lösningar anammas och sprids i samhället. Ordet innovation betecknar såväl processen att ta fram nya lösningar som resultatet av processen, det vill säga de nya lösningarna.

Innovation:

”Förlopp genom vilket nya idéer, beteenden och tillvägagångssätt vinner insteg i ett samhälle och sedan sprids där”

(Nationalencyklopedin)

”Införandet eller genomförandet av en ny eller väsentligt förbättrad vara, tjänst eller process, nya marknadsföringsmetoder eller nya sätt att organisera affärsverksamhet, arbetsorganisation eller externa relationer.”

(OECD, Oslomanualen för mätning och jämförelser av innovation i företag)

Produktivitetsutvecklingen är en viktig faktor som på lång sikt skapar tillväxt och därmed lägger grunden för välfärd. Produktivitet anger hur mycket värde som produceras per enhet av olika insatsfaktorer och mäts ofta i BNP eller bruttoföreläggingsvärde per arbetad timme. Nya studier, från bland annat OECD, visar att upp till tre fjärdedelar av produktivitetsutvecklingen i näringslivet går att hänföra till innovation. OECD pekar på att innovation i offentlig verksamhet kan minska kostnader och öka effektivitet och kvalitet, med bättre resursanvändning och högre målpåfyllelse.

Innovation kan vara nya produkter eller tekniska lösningar. Det kan också vara nya sätt att planera och utveckla städer, landsbygder och boendemiljöer. Det kan vara nya kombinationer av varor, system och tjänster för den globala telekommunikationsmarknaden eller smarta transportlösningar. Innovation kan också ta formen av nya sätt att utforma eller organisera vårdtjänster för äldre, nya sätt att lämna in självdeklaration, nya metoder för att i dialog med kunder eller brukare utveckla tjänster eller varor, liksom nya sätt att ta vara på och sprida konst och konstnärliga prestationer. Innovation kan också vara nya sätt att nyttja gamla, naturgivna förutsättningar som exempelvis att kyla energislukande dataserverar genom lokalisering i kallt klimat eller nya sätt att nyttja mark, ekosystemtjänster, råvaror från naturen och biologiskt-ekologiskt baserade tekniker och metoder.

Hur uppstår innovation?

Innovation börjar i kreativiteten och initiativförmågan hos den enskilda människan. Därför tar denna strategi sin utgångspunkt i människor som

kan och vill skapa förbättring, var och en för sig eller tillsammans.

För att idéer ska bli innovationer behövs flera olika roller: visionärer, uppfinnare eller kreatörer som kommer med idéer, användare och kunder som efterfrågar och allt oftare är med och skapar nya varor, tjänster och processer, entreprenörer som driver och organiserar förverkligandet av idéer, säljare som kommunicerar idéer samt finansiärer som tror på det potentiella värdet av idéer och skjuter till kapital samt ofta även affärskompetens.

Innovationsförmåga är att kunna omsätta kunskap, kompetens och idéer i nya lösningar för att möta behov och efterfrågan. Faktorer som påverkar innovationsförmågan kan delas upp i:

- kunskaps- och kompetensbasen för innovation som utvecklas genom forskning, utbildning eller genom eget lärande,
- incitament för investeringar i kunskap och företagungsverksamhet,
- efterfrågan och marknader,
- regelsystem, organisationsformer och kommunikation mellan aktörerna i innovationsprocesserna: företag, offentliga verksamheter, universitet och högskolor, civilsamhällets organisationer och enskilda individer, samt
- specialiserade resurser för utveckling av teknik, metoder, organisation eller processer.

Innovationsprocesserna utvecklas i relationer och genom utbyte av information mellan individer, företag och andra organisationer. Centralt i dessa relationer är ett ömsesidigt lärande om behov och efterfrågan, om möjliga lösningar och hur dessa kan utvecklas och förbättras. Lärandet uppstår när människor och aktörer möts och samverkar mellan kunskapsområden, organisationer, discipliner eller samhällssektorer. Fysiska eller digitala mötesplatser samt goda incitament och processer för lärande både inom och mellan individer och organisationer är därför en förutsättning för innovation.

En bred syn på innovation

Innovation ses i dag som bredare än det värdeskapande som utgår från forskning och utveckling (FoU). I kunskapssamhället kan aktiviteter som design, affärsmodells- och organisationsutveck-

ling eller marknadsföring få allt större betydelse. Allt oftare sker innovation i öppna processer av samskapande mellan en mångfald av människor och organisationer. Inom organisationer (företag eller andra verksamheter) tenderar innovationsprocesserna i ökad utsträckning involvera medarbetare, från alla funktioner istället för att som tidigare i stor utsträckning betraktats som separata FoU-enhetens ansvar.

Nya sätt att skapa och dela med sig av kunskap och andra resurser förändrar innovationsprocesserna och investeringarna i immateriella tillgångar. Den digitala revolutionen skapar helt nya möjligheter för att involvera användare och kunder i innovation och skapa helt nya tjänster, exempelvis utifrån så kallade öppna data. Det gäller allt från exempelvis transportlösningar till kultur och offentlig service.

Insikten har också ökat om normers betydelse. Omedvetna och outtalade föreställningar, exempelvis om att en innovatör är en man och en innovation är en teknisk lösning, gör att det finns en risk för att innovationspotentialen hos stora grupper av individer och branscher förbises.

En innovationspolitik som bygger på aktuell kunskap kombinerar insatser för att stimulera såväl utbud av som efterfrågan på nya lösningar. Utbudsperspektivet handlar om olika former av stöd för utveckling av ny kunskap eller andra innovationsaktiviteter, liksom om skydd för immateriella tillgångar. Syftet är att företag och andra organisationer ska ha en god innovationsförmåga. Efterfrågeperspektivet syftar till att stimulera efterfrågan på nya lösningar, exempelvis genom innovationsupphandling, standardisering och lagstiftning.

Inom såväl OECD som EU framhålls behovet av att integrera dessa perspektiv och utgå från en helhetssyn. Detta innebär till exempel att innovationspolitiska insatser för att möta globala samhällsutmaningar inom klimat- och miljöområdet behöver innefatta såväl insatser för att ta fram ny kunskap eller teknik som insatser för att stimulera framväxten av marknader för nya lösningar.

Avstamp i internationell policyutveckling

Denna strategi ligger i linje med internationella diskussioner och policydokument inom området.

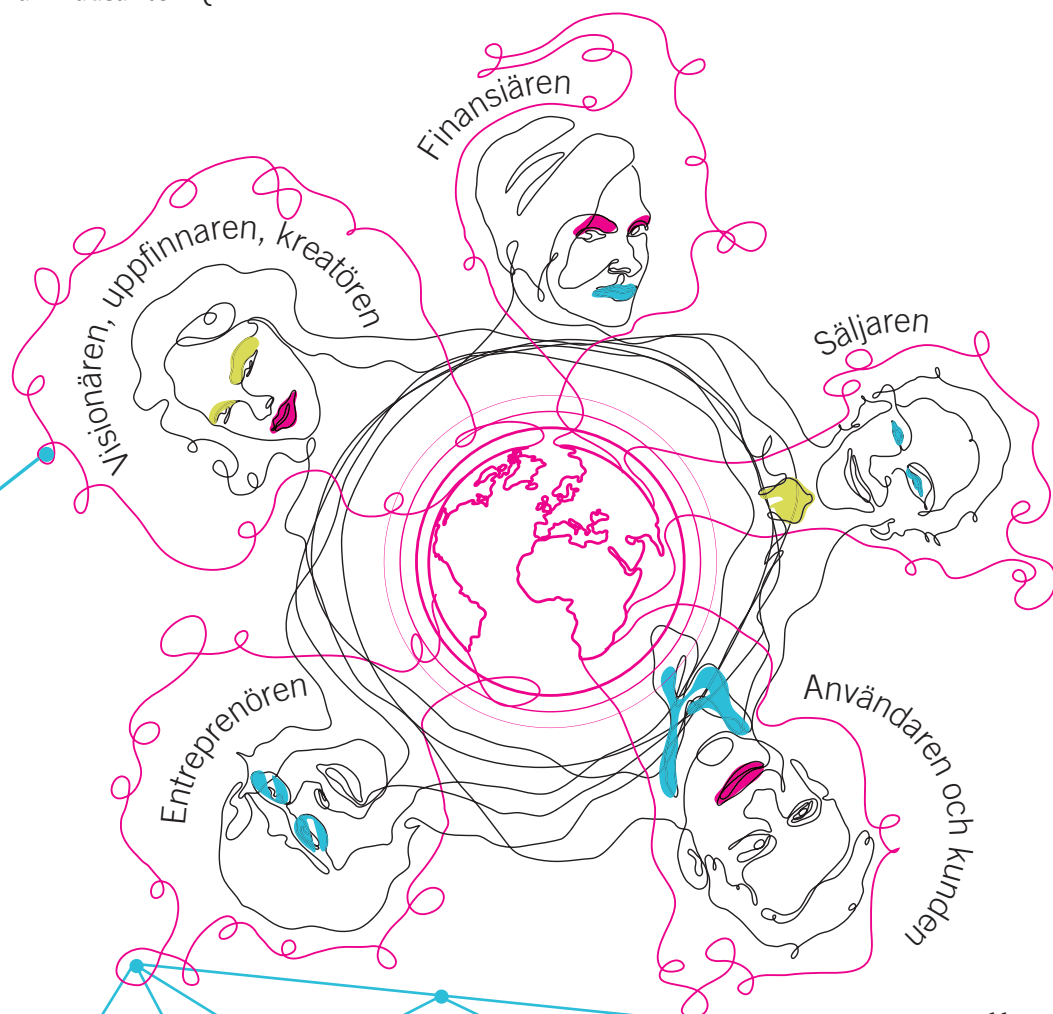
Den breda synen på innovation är en hörnsten i både OECD:s innovationsstrategi (The OECD

Innovation Strategy: Getting a Head Start on Tomorrow, OECD 2010) och strategin för jobb och tillväxt inom EU – (Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, EU-kommissionen 2010). Dessa strategier genomsyras av behovet av innovativa varor, tjänster, företag och samhällslösningar för att kunna bevara och utveckla dagens välfärd och levnadsstandard samt för att möta framtidens utmaningar. OECD:s innovationsstrategi tar avstamp i behovet av en innovationspolitik som integrerar en rad olika politikområden i en samlad ansats för att möta samhällsutmaningar.

I Europa 2020 slås målsättningar fast för smart, hållbar och inkluderande tillväxt, och innovation genomsyrar stora delar av arbetet. Europa 2020, som bland annat innefattar Innovationsunionen (Flaggskeppsinitiativ i Europa 2020-strategin – Innovationsunionen, EU-kommissionen 2010), är därför en viktig utgångspunkt för innovationsstrategin. Även inremarknadsakten (In-

remarknadsakten – Tolv åtgärder för att stimulera tillväxten och stärka förtroendet för den inre marknaden "Gemensamma insatser för att skapa ny tillväxt", KOM (2011) 206) är ett viktigt instrument för förverkligandet av Europa 2020-strategin och innehåller flera innovationsfrämjande åtgärder bland annat avseende företagsfinansiering, standardisering, ett enhetligt patent och nya regler för offentlig upphandling, som kan öka efterfrågan på innovativa varor och tjänster.

OECD betonar att en politik för ökad innovation som bland annat tar sikte på samhällsutmaningar kräver lösningar utifrån ett systemperspektiv. Klimatförändringarna och hållbarhetsfrågorna kommer även fortsättningsvis skapa nya marknadsmöjligheter. De ambitiösa svenska målen för bland annat minskade koldioxidutsläpp kan enligt OECD fungera som en möjliggörare, tillsammans med mål om förnybar energi och hållbar utveckling.

3. Vision för ökad innovation i *Sverige år 2020*

Ett gott innovationsklimat lägger grunden för fler jobb, ett mer hållbart samhälle med bättre livskvalitet för alla invånare och tillväxt i alla delar av landet. Följande vision för innovationsklimatet i Sverige år 2020 är vägledande för den nationella innovationsstrategin:

Sverige är ett nyskapande land präglad av banbrytande idéer och nya sätt att tänka och göra för att forma vår framtid i en global värld. Människor i alla delar av Sverige kan och vill bidra till att skapa värde för människor, ekonomi och miljö genom nya eller bättre lösningar.

Ett starkt innovationsklimat år 2020 möjliggör:

Att människor och aktörer, genom att bli mer innovativa, bidrar till lösningar på stora samhällsutmaningar, såväl i Sverige som globalt.

Att företag och miljöer, genom att bli mer innovativa, skapar värde, ökar sin konkurrenskraft och attraherar kompetens, investeringar och samarbetspartner från hela världen.

Att offentliga verksamheter och deras partnerskap med privata och idéburna organisationer, genom att bli mer innovativa, levererar samhällstjänster med hög kvalitet och effektivitet.

4. Ett gott utgångsläge – men det globala förändringstrycket ökar

Sverige är ett litet, handels- och omvärldsorienterat land. Den inhemska marknaden uppgår till drygt nio miljoner människor, vilket motsvarar Chicago i USA eller Nagoya i Japan. I en ranking från Världsbanken låg Sveriges ekonomi 2011 storleksmässigt på plats 32 i världen. De totala investeringarna i forskning och utveckling i Sverige – en viktig insatsresurs för innovation – utgör ungefär en procent av världens samlade FoU-investeringar.

Sverige står starkt i internationella jämförelser av länders innovationsklimat och konkurrenskraft. I Innovation Union Scoreboard 2011 rankas Sverige som det ledande landet av EU:s 27 medlemsländer. I INSEAD:s Global Innovation Index 2011 ligger Sverige på andra plats, och i World Economic Forums ranking 2012 av global konkurrenskraft hamnade Sverige på en fjärdeplats.

Sveriges starka position grundas på att svenskt näringsliv har varit framgångsrikt på internationella marknader under lång tid. Sveriges öppna ekonomi med konkurrens utifrån har lett till ett förändringstryck på svenska företag som främjar innovation. Sveriges position bygger också på de, i jämförelse med andra länder, stora investeringar som har gjorts i utbildning, it, forskning och utveckling. Likaså är Sveriges position vad gäller det institutionella ramverket gott, med en hög grad av tillit, god politisk stabilitet samt effektiva och förutsägbara lagar och regler.

I Innovation Union Scoreboard 2011 jämförs medlemsländerna i EU när det gäller förutsättningar för innovation. Sverige framstår där som särskilt starkt inom humankapital (andel nydis-

puterade, andel av befolkningen 30 – 34 år med högre utbildning och andel unga med gymnasieutbildning) och investeringar i innovation (privata och offentliga). Områden där Sverige framstår som svagare är resultat av innovationsaktiviteter till exempel i form av företagens andel av omsättning från nya eller väsentligt förbättrade produkter (varor och tjänster), särskilt för små och medelstora företag.

Sveriges FoU-intensitet (andel av landets BNP som utgörs av privata och offentliga investeringar i FoU) har minskat något under det senaste decenniet. Statistiken över internationella företag visar att de stora internationella koncernerna dominerar satsningarna på FoU i det svenska näringslivet. Dessa har ökat sina investeringar i FoU, men främst på andra platser än i Sverige, vilket innebär en betydande utmaning.

I EU och OECD, likaväl som i tillväxtländer som Kina, Indien, Ryssland och Brasilien, har utvecklingen av innovationsklimatet en hög politisk prioritet. Detta ökar trycket på motsvarande policyutveckling, på såväl nationell som regional nivå, för Sveriges långsiktiga attraktivitet.

Kinas investeringar i FoU ökar snabbt; 2010 motsvarade de 60 procent av de samlade investeringarna i EU27. Indien har utropat ett innovationsdecennium och fokuserar i sin innovationspolitik på att adressera behoven hos världens fattiga samt planerar att inrätta 14 så kallade innovationsuniversitet. I många utvecklingsländer skapar innovationer nya förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Inom till exempel informations- och kommuni-

kationsteknologi går utvecklingen av vissa nya funktioner och användningsområden snabbare än i rikare länder.

I USA återkom presidenten till behovet av ökad innovation i sitt årliga "state of the union"-tal både 2011 och 2012. USA, Storbritannien, Austra-

lien med flera länder gör också stora satsningar på att öka innovationstakten i offentlig sektor. Området social innovation röner ökad uppmärksamhet i flera länder. I Europa har ett stort antal länder formulerat nationella innovationsstrategier.

Så skapas Sveriges ekonomiska välfärd

Det ekonomiska värdet av de varor och tjänster som produceras i Sverige, BNP, uppgick 2011 till 3 492 miljarder kronor, vilket motsvarar 369 600 kronor per invånare. Knappt 80 procent av BNP skapas i privat sektor, medan offentlig sektor står för ca 20 procent (baserat på BNP till baspris, det vill säga exklusive produktskatter och produktsubventioner). Nästan två tredjedelar, 65 procent, av BNP i privat sektor genereras i tjänstenäringsarna. En femtedel skapas i tillverkningsindustrin, medan byggindustrin samt el, värme, avfall tillsammans står för 12 procent. Jordbruk, skog och fiske samt mineralutvinning bidrar med 3 procent av privat sektors bidrag till BNP.

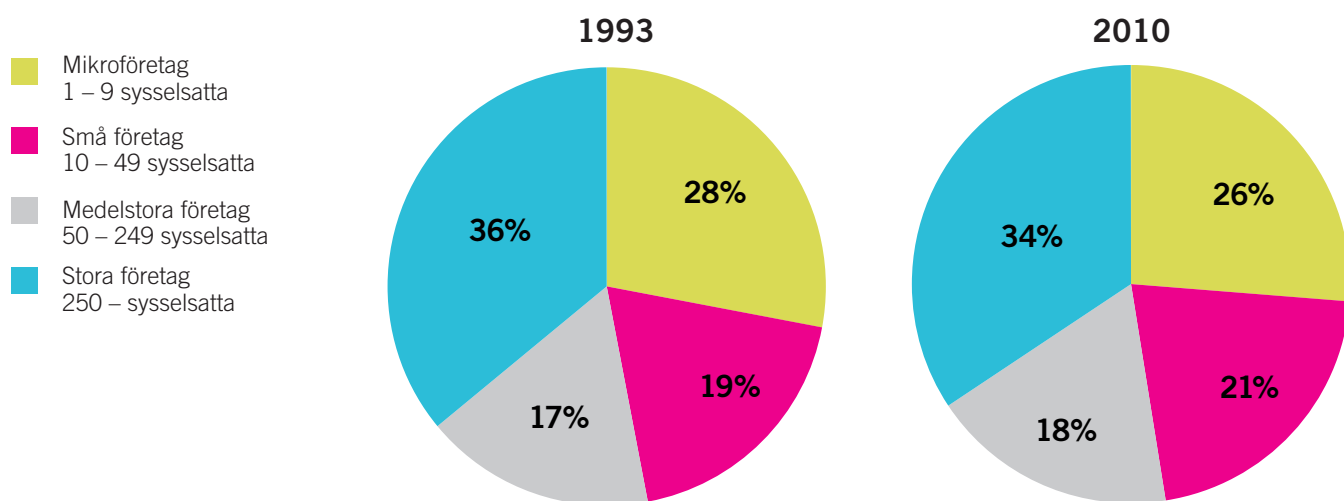
Under 2011 arbetade 69 procent av de sysselsatta i privat sektor. Andelen offentligt anställda har minskat

under de senaste 20 åren, från 34 procent 1993 till 28 procent 2011.

År 2010 arbetade 40 procent av de anställda i näringslivet i små och medelstora företag (10–249 anställda). Mycket pekar på att det också är bland dessa företag som stora delar av den framtida jobbtillväxten kommer att ske, och förmågan hos de små och medelstora företag att bedriva systematisk innovationsarbete är därför en av de frågor som lyfts fram i denna strategi.

Sveriges handel med utlandet har ökat påtagligt de senaste 20 åren. Värdet av exporten av varor och tjänster motsvarade 2011 knappt 50 procent av BNP, 1 703 miljarder kronor. Betydelsen av kunskapsintensiva varor och tjänster i exporten ökar.

Figur1: Andel sysselsatta i respektive företagsstorlek av alla företag med minst en anställd

Källa: SCB, LISA och egna beräkningar

5. Många har ansvar och kan påverka innovationskraften i Sverige

Regeringen är avsändare av denna strategi. Staten har en viktig roll för att ge fortsatt goda förutsättningar för innovationer i Sverige – ett gott innovationsklimat – men det är enskilda människor i samverkan som ser till att Sverige behåller och stärker sin världsledande position vad gäller innovationsklimat och innovationsförmåga. Många offentliga aktörer som utbildnings- och forskningsaktörer, myndigheter, landsting, regioner och kommuner har en del i det offentliga åtagandet för ett starkt innovationsklimat i Sverige. Framgång förutsätter också ett engagemang för strategins inriktning från näringsliv och civilsamhälle.

Ett offentligt åtagande för att stärka innovationsklimat och innovationsförmåga kan motiveras med marknadsmisslyckanden, systemsvagheter eller internationell policyutveckling. Offentliga insatser ska utformas för att vara marknadskompletterande och eftersträva högsta möjliga effektivitet i användningen av offentliga medel. Uppfattningen om det offentliga åtagandet för starkt innovationsklimat och innovationsförmåga utvecklas i takt med kunskapen hos beslutsfattare om hur politiska beslut kan påverka innovationsprocesser i företag, offentliga verksamheter eller ideella organisationer. Ytterst är det politiska ställningstaganden till betydelsen av offentliga insatser i ekonomin och samhället som sätter ramarna.

Det offentliga åtagandet för ett starkt innovationsklimat på statlig, regional eller kommunal nivå omsätts i praktisk politik inom tre områden:

1. Väl fungerande ramvillkor

Väl fungerande, ändamålsenliga och stabila ramvillkor, incitament och styrmedel utgör grunden i ett gott innovationsklimat. Exempel på sådana ramvillkor är stabila statsfinanser, fria och öppna marknader med effektiv konkurrens, väl fungerande

handel, regelverk och strukturer för beskattning, arbetsmarknad, finansiella marknader, utbildnings- och forskningssystem samt infrastruktur. Det gäller också lagar och förordningar om avtal och upphandling. Inte minst ändamålsenliga system för immaterialrättsligt skydd är av stor betydelse. Inte bara offentliga regelsystem är relevanta – standardiseringsarbetet hanteras till exempel i hög utsträckning av privata aktörer. Normer och attityder till nyskapande, initiativförmåga och entreprenörskap i samhället i stort är andra exempel på ramvillkor för innovation.

2. Offentlig verksamhet som är innovativ och som driver efterfrågan på innovation

Detta gäller för det första förutsättningarna för att offentliga tjänster i sig ska vara innovativa. För det andra handlar det om att offentlig verksamhet kan bidra till innovation i samhället. Det kan bland annat ske genom att sätta politiska mål, påverka utformningen av standarder, göra offentliga data tillgängliga, utforma upphandlingsprocesser så att de öppnar för nya lösningar, genomföra innovationsupphandlingar eller utforma processer för samhällsplanering som främjar nya lösningar.

3. Direkta insatser i innovationsprocesser

Direkta insatser i innovationsprocesser kan vara finansiering av innovationsaktiviteter och entreprenörskap, främjandeverksamhet inklusive rådgivning eller stöd till samverkansprojekt för forskning och innovation. Det kan också handla om finansiering av kunskaps- och innovationsinfrastrukturer som inkubatorer, kluster- eller nätverksbyggande samt test- och demonstrationsanläggningar.

De riktlinjer som presenteras i avsnittet *Vägen till ett innovationsklimat i världsklass 2020* bör i första hand genomföras genom prioritering inom befintliga finansiella ramar.

6. Vägen till ett innovationsklimat i världsklass år 2020

Denna strategi anger inriktningen på arbetet med att utveckla ett innovationsklimat i Sverige i fortsatt världsklass med sikte på år 2020. Arbetet handlar om att

- identifiera och åtgärda områden där det idag finns hinder för innovation, eller där Sverige uppvisar svagheter i internationella jämförelser,
- värna och vidareutveckla de områden där Sverige idag står starkt i jämförelser med andra länder, och
- öka samordningen mellan politikområden, mellan olika nivåer och samhällssektorer för att effektivisera offentliga insatser och uppnå största möjliga effekt på förnyelse, hållbar tillväxt och samhällsutveckling i Sverige.

Strategin ska omsättas i konkreta insatser från regeringens sida, men också bidra till att mobilisera andra aktörers insatser för att stärka innovationskraften i Sverige med sikte på 2020.

Att människor kan och vill bidra till innovation står i centrum. För ett framgångsrikt genomförande av strategin behöver det bli en angelägenhet för många att bidra till innovation.

Strategin utgår från tre huvudprinciper:

1 Bästa möjliga grundförutsättningar för innovation:

- Innovativa människor
- Forskning och högre utbildning av hög kvalitet för innovation
- Ramvillkor och infrastrukturer för innovation

2 Människor, företag och organisationer som arbetar systematiskt med innovation:

- Innovativa företag och organisationer
- Innovativa offentliga verksamheter
- Innovativa regioner och miljöer

3 Ett genomförande av strategin som utvecklar förutsättningarna och mötesplatserna utifrån en helhetssyn:

- I vidareutvecklad samordning mellan politikområden och politikinivåer
- I dialog med aktörer i näringsliv, offentlig verksamhet och civilsamhälle
- I en process av kontinuerligt lärande

Innovativa människor

Målbild: Människor har förmåga, vilja och förutsättningar att bidra till innovation

Innovation beror av människans förmåga och förutsättningar att utveckla nya idéer och omsätta dessa i nya lösningar som förändrar samhället i det lilla och i det stora. Det är människor som söker och utvecklar kunskap, som är verksamma i företag, forskningsmiljöer, offentliga organisationer och i civilsamhället. Människor tar konsumtionsbeslut, bestämmer vad som är värdefullt och formar regler och attityder. I möten mellan människor prövas idéer, kunskap och kompetens från olika källor och områden mot varandra och nyskapande sker. Att ta tillvara förmåga och initiativkraft från hela befolkningen är därför utgångspunkten för en kraftfull innovationsstrategi.

Vägen till ett innovationsklimat i världsklass år 2020

Innovativa människor

Målbild:

Människor har förmåga, vilja och förutsättningar att bidra till innovation

Delmål:

Människor har kunskap, kompetens och färdigheter för att bidra till innovation

Delmål:

Människor vågar och vill bidra till innovation som företagare, ledare, medarbetare, användare och medborgare

Delmål:

Sveriges arbetsliv har internationell attraktionskraft och välkomnar mångfald och rörlighet

Forskning och högre utbildning av hög kvalitet för innovation

Målbild:

Forskning och högre utbildning i Sverige har hög internationell kvalitet och bidrar på många sätt till innovation

Delmål:

Utbildning och forskning vid universitet och högskolor med kvalitet i världsklass och relevans bidrar till innovation

Delmål:

Forskningsinstitut i världsklass möter kunskaps- och utvecklingsbehoven i företag och samhälle

Delmål:

Starka svenska forskningssnoder är väl positionerade i globala kunskapsnätverk

Ramvillkor och infrastruktur för innovation

Målbild:

Ramvillkor och infrastruktur som lägger grunden för ett starkt innovationsklimat

Delmål:

Regleringar, marknadsvillkor och normer som främjar innovation

Delmål:

Väl fungerande tillgång till kompetent kapital som främjar företagens innovations- och tillväxtförmåga

Delmål:

Hållbar fysisk och digital kommunikation som främjar innovation

Vision

Sverige är ett nyskapande land präglad av banbrytande idéer och nya sätt att tänka och göra för att forma vår framtid i en global värld. Människor i alla delar av Sverige kan och vill bidra till att skapa värde för människor, ekonomi och miljö genom nya eller bättre lösningar.

Innovativa företag och organisationer

Målbild:

Företag och organisationer i Sverige har innovationsförmåga i världsklass

Delmål:

Företag i Sverige växer genom att erbjuda innovativa lösningar på globala marknader

Delmål:

Befintliga och nya företag arbetar systematiskt med att stärka sin innovationsförmåga

Delmål:

Använda potentialen i social innovation och samhällsentreprenörskap för att bidra till att möta samhällsutmaningar

Innovativa offentliga verksamheter

Målbild:

Innovativa och samverkande offentliga verksamheter som är rättssäkra och effektiva med väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet

Delmål:

Offentliga verksamheter arbetar systematiskt med innovation för att öka effektivitet och kvalitet

Delmål:

Offentliga verksamheter bidrar till att utveckla innovativa lösningar för att möta samhällsutmaningar

Delmål:

Effektiva offentliga innovationsstödjande verksamheter med kundnytta i fokus

Innovativa regioner och miljöer

Målbild:

Sveriges regionala innovationsmiljöer är globalt attraktiva

Delmål:

Sveriges regioner utvecklar sin innovationskraft utifrån sina unika förutsättningar

Delmål:

Regionala strategier för innovation är förankrade i ett samlat regionalt ledarskap

Delmål: Människor har kunskap, kompetens och färdigheter för att bidra till innovation

Förmågan till innovation påverkas av en bred uppsättning kunskap, kompetenser och färdigheter, inte minst kreativitet och förmågan att lära nytt och lära om under hela livet liksom förmågan att samspela med andra.

Utbildningsväsendet har en viktig funktion att fylla för att ungdomar ska utveckla de kunskaper, kompetenser och förhållningssätt som behövs för att de själva eller tillsammans med andra ska kunna förverkliga sina idéer och omsätta dessa i olika sammanhang i arbetslivet och samhället i övrigt. Utbildningssystemets förmåga – från förskola till gymnasieskola, yrkesutbildning samt universitet och högskolor – att utveckla ämneskunskap är grundläggande för ett lands innovationsförmåga. Utbildningssystemet spelar även en viktig roll för att bidra till att utveckla människors kreativitet, entreprenörskap och förståelse för en hållbar utveckling i samhället m.m. I den globala kunskapsökonomi, som förändras i högt tempo och där det integreras i vardag, arbetsliv, företagande och relationer, ökar betydelsen av digital kompetens, goda språkkunskaper samt förmåga att orientera

sig i olika kulturer. Att människor kontinuerligt lär och lär om för att anpassa sin kompetens i ett föränderligt arbetsliv blir allt viktigare.

Sveriges befolkning har en i internationell jämförelse relativt hög utbildningsnivå. Sveriges position vad gäller grundskoleelevernas läsförmåga samt kunskaper i matematik och naturvetenskapliga ämnen har dock försvagats i internationella jämförelser. Regeringens utbildningspolitik syftar till att vända denna utveckling, för att klara konkurrenskraften och kompetensförsörjningen.

Utbildningssystemets huvuduppgift är att förmedla ämneskunskaper, men spelar även en roll vad gäller utvecklingen av sociala färdigheter och entreprenörskap. Detta är förmågor som blir allt mer betydelsefulla i takt med att samhället blir mer komplext och förändringstakten ökar. Behovet av att utveckla entreprenöriella kompetenser, bland annat inom utbildningssystemet, har lyfts fram av bland annat OECD.

Det livslånga lärandet spelar en allt viktigare roll för innovation, med olika former för kompetensutveckling och vidareutbildning, inklusive nya digitala utbildningstjänster och folkbildning. Huvuddelen av det livslånga lärandet sker inom ramen för kompetensutveckling av anställda i företag och organisationer.

En del av ansvaret för ett livslångt lärande finns inom arbetsmarknadspolitiken. Arbetsmarknadsutbildningen syftar till att underlätta för arbetssökande att få arbete och motverka arbetskraftsbrist. Förvärvsfrekvensen i Sverige är hög i ett internationellt perspektiv, bland annat på grund av att andelen kvinnor som förvärvsarbetar i Sverige är högre än i de flesta andra länder. Bland unga och utlandsfödda kvinnor och män är förvärvsfrekvensen dock relativt låg.

I dialoger och underlag i strategiprocessen har kompetensförsörjning framhållits som en av de stora utmaningarna för Sveriges innovationsförmåga. Det handlar dels om att ha tillräcklig mängd arbetskraft för alla delar av arbetsmarknaden i olika delar av Sverige, dels om vilken kunskap, kompetens och vilka färdigheter som behövs. Då förändringstakten i ekonomin är hög ställs högre krav på människors och organisationers förmåga till att ställa om till nya kompetenskrav.

Därför behöver Sverige:

- Fortsätta arbetet för att höja kunskapsresultaten i utbildningsväsendet.
- Fortsätta att utveckla ett utbildningssystem som stöttar individer, oavsett kön, ålder, social, etnisk eller kulturell bakgrund, att utveckla kunskap, kompetens och färdigheter för innovation, kreativitet och entreprenörskap under hela livet.
- Främja fria studie- och yrkesval utan normstereotypa förväntningar och begränsningar, exempelvis vad gäller kön, ålder, social, etnisk eller kulturell bakgrund.
- Utveckla metoder och förhållningssätt i utbildning och arbetsliv som syftar till att öka förmågan att kombinera kunskaper och färdigheter från olika kunskapsområden och arbetsfält.
- Utveckla matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden, genom närmare samarbete mellan utbildningssystemet och arbetslivet.

Delmål: Människor vågar och vill bidra till innovation som företagare, ledare, medarbetare, användare och medborgare

Entreprenörskap handlar om förmågan att identifiera möjligheter och skapa eller samordna resurser för att omsätta dessa i värdeskapande verksamheter. En viktig del i entreprenörskapet är viljan och drivkraften att förändra och förbättra. Människor kan vara entreprenöriella i såväl nya som etablerade företag, offentliga verksamheter och andra organisationer.

Entreprenörskap:

"... aktiviteter i ekonomin som syftar till att skapa värde. Detta sker genom att aktörer identifierar och realiserar nya produkter och processer, genomför organisatoriska förändringar eller når nya marknader".

(OECD/Eurostat, 2007)

Befolkningens förändringsbenägenhet och förmåga att snabbt ta till sig nya lösningar är faktorer som gynnar innovationsförmågan i företag, liksom i offentlig verksamhet och civilsamhälle.

Sverige placerar sig högt upp i internationella jämförelser då dessa faktorer mäts. Den internationella bilden av Sverige är ett land som är långt framme vad gäller globalt ansvar samt socialt och miljömässigt ansvarstagande. Likaså uppfattas Sverige som ett kreativt land.

Sveriges sysselsättning har länge varit starkt beroende av stora industriföretag och offentlig sektor. Även om dessa strukturer delvis förändras lever en allmän uppfattning kvar om att avslutade studier snarare leder till anställning än egenföretagande. Detta kan hämma människors innovationsförmåga. Förmåga till och intresse för entreprenörskap är viktigt för människors inställning till innovation i sina roller som företagare, ledare, medarbetare, användare och medborgare. Utbildningssystemet är en viktig arena för att forma attityder, intresse och färdigheter relaterade till entreprenörskap.

Som framgår av data från Panteia/EIM har Sverige en lägre andel företagare än genomsnittet inom EU, även om utvecklingstrenden när det gäller entreprenörskap och företagande är positiv. Enligt statistik från Tillväxtanalys har nyföretagandet i Sverige ökat på senare år och Nyföretagarcentrums undersökningar visar att unga har en allt mer positiv attityd till företagandet. I Sverige startas företag huvudsakligen utifrån möjligheter. En hög grad av möjlighetsbaserat nyföretagande har visat sig ha ett positivt samband med tillväxt i ett land. Andelen personer som startar företag till följd av arbetslöshet eller risk för arbetslöshet är i Sverige mycket låg.

Ledarskap och arbetsorganisation för att främja förmågan hos medarbetare att bidra till innovation är grundläggande i såväl företag som i offentliga verksamheter och ideella organisationer. En kreativ, involverande arbetsmiljö är inte bara ett resultat av, utan också i hög utsträckning en förutsättning för, ledares och medarbetares förmåga och vilja att bidra till utveckling och förnyelse. Goda relationer mellan människor på en arbetsplats stimulerar till flera konstruktiva beteenden, som i sin tur stärker produktivitet och innovationsförmåga.

Kunniga och välinformerade medborgare, användare och konsument är betydelsefulla drivkrafter för innovation. Förmågan att involvera människor i samskapande och öppen innovation blir därför allt viktigare. Även människors förmåga att vara aktiva och informerade konsumenten

ter ökar i betydelse. Denna förmåga underlättas av väl fungerande konsumentstöd. Användares och konsumenters aktiva engagemang i innovationsprocesser möjliggörs bland annat genom nya sociala verktyg och digitala plattformar. Många grupper av användare och konsumenter i Sverige bidrar i ökad grad aktivt till innovation genom att påverka exempelvis leveransmetoder, design eller andra egenskaper.

Människor som har stor egen erfarenhet av affärsutveckling och företagande, och som kan stötta andra som har affärsidéer är viktiga för ett gott innovationsklimat. Olika former av mentorskap kan exempelvis ge tillgång till erfarna företagares affärsmässiga kunnande och nätverk. I fallet med så kallade affärsänglar kombineras detta med ekonomiska resurser.

Därför behöver Sverige:

- Fortsatt utveckla goda förutsättningar, incitament och bra ramvillkor för entreprenörskap.
- Främja positiva attityder till entreprenörskap och innovation i samhället, bland annat genom att synliggöra goda exempel och förebilder och utveckla former för mentorskap.
- Fortsatt långsiktigt utveckla entreprenörskap i hela utbildningssystemet utifrån den Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet som regeringen presenterade 2009.
- Fortsatt utveckla kunskap samt god praktik för ledarskap och arbetsformer för innovativa arbetsplatser och en arbetsmiljö där medarbetarnas kompetens, kreativitet och förmåga att arbeta gränsöverskridande tas tillvara.
- Utveckla förutsättningarna för medborgare, användare och konsumenter att bidra till innovation, bland annat genom att främja användardriven innovation och ett ändamålsenligt, effektivt konsumentstöd.

Delmål: Sveriges arbetsliv har internationell attraktionskraft och välkomnar mångfald och rörlighet

Innovation frodas i olikhet och mångfald. När människor rör sig mellan arbetsplatser, regioner och länder över hela världen ökar möjligheterna att utveckla och kombinera kunskaper, kompetenser och erfarenheter. Innovation och kreativitet gynnas också av möten och samarbeten mellan människor av olika kön, ålder och etnisk tillhörighet.

Ett öppet, inkluderande samhälle som gynnar människors rörlighet och välkomnar och tar tillvara deras olikheter är därför grundläggande för innovation. I dagens globala och snabbväxande samhälle är detta angeläget för att ta tillvara alla källor till kreativitet, innovativa idéer och förändringsförmåga. Organisationer som arbetar aktivt med mångfald tenderar att ha bättre produktivitet.

Inwånare i Sverige är, i internationell jämförelse, framstående när det gäller såväl kreativitet som mångfald. Här finns en av de högsta andelarna utlandsfödda i Europa, och i Sverige talas nästan 200 språk. Människor som kommer till Sverige från andra länder bidrar i stor utsträckning till att skapa välbefinnande. Samtidigt har Sverige inte fullt ut tagit tillvara kompetensen hos vissa grupper av utlandsfödda. Likaså är det angeläget att särskilt ta tillvara ungas kompetens och förmåga till nytänkande.

Att Sverige är ett attraktivt land för människor med internationell spetskompetens inom olika områden i samhället blir allt viktigare. Den demografiska utmaningen då befolkningen blir äldre innebär dessutom att behovet av arbetskraft ökar. Internationell rörlighet eller migration, inklusive arbetskraftsinvandring, är viktiga faktorer för innovationskraften i Sverige.

Det är angeläget att verka för att kompetensen hos utlandsfödda kvinnor och män som bor och arbetar i Sverige i högre utsträckning tas tillvara för att främja innovationskraft och tillväxt. De som har kommit hit för att arbeta, driva företag, studera eller forska är viktiga grupper i det sammanhanget.

Många utlandsfödda kommer från länder med väl utvecklat småföretagande och starkt innovationsklimat, och nyföretagande är vanligare inom vissa invandrargrupper än hos inrikes födda. Ut-

landsfödda är också en viktig källa till kunskap om användare, marknader och kontakter i andra länder, vilket kan främja handel och andra internationella relationer.

Människor som bor i Sverige väljer allt oftare att arbeta, driva företag, utbilda sig eller forska i andra delar av världen under kortare eller längre perioder. En globaliserad arbetsmarknad och ökad rörlighet har inneburit att upprepade flyttningar mellan länder – cirkulär migration – har blivit vanligare. Detta bidrar till att öka Sveriges kontaktyta mot omvärlden och kan främja överföring av kunskap och erfarenheter som kan bidra till utveckling och innovationskraft i både Sverige och i andra länder.

Utvecklingen mot jämställdhet har kommit långt i Sverige. Samtidigt är den svenska arbetsmarknaden delvis könssegregerad, och rörligheten på arbetsmarknaden är relativt svag, särskilt bland de äldre och lågutbildade.

Därför behöver Sverige:

- Underlätta kvinnors och mäns rörlighet mellan företag, organisationer, verksamheter, sektorer, regioner och länder, bland annat genom goda förutsättningar för validering och värdering av meriter och kunskap från olika studie- och karriärvägar samt olika delar av världen.
- Utveckla kunskap och metoder för arbetsplatser att ta tillvara mångfald som drivkraft för ökad innovation.
- Utveckla incitament som attraherar utländska företagare, arbetstagare, studenter, och forskare. Sveriges attraktivitet för människor med sådan kompetens som särskilt efterfrågas behöver uppmärksammas.

Forskning och högre utbildning av hög kvalitet för innovation

Målbild: **Forskning och högre utbildning i Sverige har hög internationell kvalitet och bidrar på många sätt till innovation**

Forskning är det systematiska och metodiska sökandet efter ny kunskap. **Forskningen bidrar di-**

rekt och indirekt, till problemlösning och lärande i innovationsprocesser i hela samhället. Detta gäller inte minst behovet av ny kunskap för att möta globala samhällsutmaningar. Forskning är grundläggande för kvalitet inom högre utbildning. Hög kunskap och kompetens i arbetskraften är därför beroende av excellent forskning i Sverige, liksom av förmågan att ta del av och nyttja den kunskapsutveckling som sker i andra länder.

Sverige tillhör de länder som investerar mest, både privat och offentligt, i forskning och utveckling (FoU) i förhållande till BNP. Denna verksamhet bedrivs i Sverige framför allt i stora, internationella koncerner samt vid universitet och högskolor.

Investeringarna i FoU och utbildning i Sverige bidrar till hög vetenskaplig kvalitet i forskning och en välutbildad arbetskraft. Detta har varit grundläggande för hög innovations- och konkurrenskraft i det svenska näringslivet. I den globala kunskapsekonomin där konkurrensen om investeringar och kompetens blir allt hårdare, blir det avgörande att kunna erbjuda attraktiva förutsättningar vad gäller kompetensförsörjning, forskningssamarbeten samt etablerade och väl fungerande kunskapsnätverk och forskningsmiljöer. Tillgång till ledande forsknings- och innovationsinfrastruktur, inklusive test- och demonstrationsmiljöer, spelar i detta sammanhang en stor roll.

En viktig förutsättning för att Sverige ska ha möjlighet att framgångsrikt bidra till att möta samhällsutmaningar är forskningskompetens

inom möjliggörande kunskapsområden (key enabling technologies), det vill säga forskning med tillämpningar inom flera samhällssektorer.

En stark offentligt finansierad forskning för innovation främjas av forskningsresultat med hög vetenskaplig kvalitet. Det gagnas också av en god forskningsanknytning i utbildningen och en väl fungerande samverkan mellan forskningsproducenter och det övriga samhället. En ökad samverkan kan bidra till högre vetenskaplig kvalitet och ha en positiv effekt för tillväxt och samhällsutveckling.

Delmål: Utbildning och forskning vid universitet och högskolor med kvalitet i världsklass och relevans bidrar till innovation

Kunskap från universitet och högskolor har ett grundläggande värde för samhället och utgör en central förutsättning för innovation. Universitet och högskolor är mötesplatser för människor som utvecklar kunskap, kreativitet, kompetens och drivkrafter som kan omsättas i nya lösningar och värdeskapande i nya eller befintliga företag, i offentlig verksamhet eller i civilsamhällets organisationer.

Resultaten från forskning vid universitet och högskolor utgör en viktig källa till innovation. I arbetet med att öka värdeskapandet med bas i denna forskning har fokus i Sverige länge varit att utveckla incitament och kompetens hos forskare att utifrån sina forskningsresultat starta och utveckla företag. Detta sätt att nyttiggöra forskningsresultat är en viktig, men dock mindre del av de sätt på vilka forskning kan bidra till innovation. I själva verket omsätts forskning vid universitetet och högskolor i nya lösningar på många olika sätt. **Införandet av innovationskontor på många universitet och högskolor har bidragit till att bredda denna syn.**

Universitet och högskolor arbetar aktivt med samverkan med det omgivande samhället inklusive nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap. Välutbildade studenter som omsätter kunskap, metoder och idéer i yrkeslivet eller i eget företag är viktiga för nyttiggörandet av forskningsbaserad kunskap. **Studenter, på såväl grundnivå, avancerad nivå som på forskarnivå, bidrar i stor omfattning till innovation i samhället.** Betydelsen av deras möjligheter att utveckla kreativitet och förmåga till innovation och entreprenörskap har

uppmärksammats i många sammanhang, bland annat i den Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet som regeringen presenterade 2009. Förutom att studenter anställs eller startar företag, finns kontakter med företag och andra organisationer eller verksamheter i det omgivande samhället i många andra former under utbildningstiden. Exempel på sådana kontakter under studietiden är praktik och examensarbeten.

Arbetet med samverkan och nyttiggörande kan också handla om att verka för att forskningsbaserad kunskap ska vidareförädlas, avyttras eller kommersialiseras genom patent, licensiering och nystartade företag, liksom genom forskningsinstitut och rådgivningsorganisationer. Vidare handlar det om forskningssamverkan med befintliga större och mindre företag eller aktörer i andra delar av samhället.

Kunskapsekonomin blir mer komplex, samhällsutmaningarna större och det internationella konkurrenstrycket ökar. Därför behöver allt oftare företag och andra organisationer samskola med universitet och högskolor i sitt innovationsarbete. Dessa aktörers förmåga att samverka med varandra har en avgörande betydelse för utveckling och förnyelse i hela samhället.

Universitet och högskolor har en viktig roll för att göra det attraktivt för globala koncerner att investera i egen och andras FoU i Sverige. Den globala konkurrensen mellan kunskapscentra över hela världen om såväl finansiering som om forskare med spetskompetens och studenter är intensiv. För att hävda sig i denna konkurrens krävs att svenska universitet och högskolor kan bedriva forskning och utbildning med hög vetenskaplig och konstnärlig kvalitet.

Internationellt tenderar forsknings- och utbildningsorganisationer att öka sin fokusering och specialisering. Detta är en drivkraft både för en ökad internationell konkurrens mellan forsk-

nings- och utbildningsorganisationer över världen, och för mer utvecklade internationella samarbeten mellan dessa.

Därför behöver Sverige:

- Fortsatt utveckla excellens i forskningen vid universitet och högskolor.
- Främja utvecklingen av ledande forskningsmiljöer vid universitet och högskolor, bland annat genom rekrytering av internationellt framstående forskare.
- Fortsatt utveckla förutsättningarna för universitet och högskolor att stödja forskares och studenters nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap.
- Fortsatt utveckla incitament och strukturer för samverkan mellan lärosäten och det omgivande samhället, inklusive långsiktig samverkan med sikte på att utveckla kunskap och lösningar för att möta samhällsutmaningar samt inom möjliggörande kunskapsområden med bred tillämpning inom många delar av samhället
- Fortsatta verka för studenters möjligheter att utveckla entreprenöriella färdigheter i linje med den Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet som regeringen presenterade 2009.

Delmål: Forskningsinstitut i världsklass möter kunskaps- och utvecklingsbehoven i företag och samhälle

Forskningsinstituten utgör en viktig del av infrastrukturen för kunskapsutveckling och innovation i Sverige. I Sverige finns forskningsinstitut i många olika former. Många arbetar med forskning och utveckling som är inriktad på att möta behov i näringsliv och övriga samhället. Vissa är inriktade på behov inom olika delar av näringslivet. Andra arbetar främst med behov inom samhällsområden med stora offentliga intresser nationellt och internationellt som exempelvis Svenska miljöinstitutet (IVL), Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) eller Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Att driva den vetenskapliga kunskapsutvecklingen framåt inom ett eller flera forskningsområden är en förutsättning för forskningsinstitutens långsiktiga kvali-

tet och konkurrenskraft.

Forskningsinstituten är ofta organiserade för att underlätta samarbeten över branscher, sektorer och kunskapsområden. De har ofta omfattande samarbeten med universitet och högskolor och internationella forskningsutförare. De har därför en viktig roll att spela även när det gäller att utveckla kunskap och lösningar för att möta samhällsutmaningar.

En viktig funktion hos många forskningsinstitut är att erbjuda miljöer för att certifiera, testa, verifiera och demonstrera möjliga lösningar. Möjligheten att i dialog med användare praktiskt utforska nya idéer i verkliga miljöer är viktigt för att förstå behov och utvärdera och utveckla olika möjliga lösningar. Tillgång och användning av infrastruktur för test och demonstration är därför viktig för innovationsförmågan hos företag och offentliga verksamheter i Sverige. Sådan infrastruktur kan ha en viktig roll för att stärka attraktionskraften för internationella investerare, företag och personer med spetskompetens hos regioner och platser i Sverige.

Industriforskningsinstituten utgör de forskningsinstitut som är mer inriktade på behov inom olika delar av näringslivet. Majoriteten av dessa finns samlade inom koncernen Reseach Institutes of Sweden (RISE). De har ett särskilt uppdrag att stödja små och medelstora företag, som ofta har begränsade egna resurser för forskning och utveckling. Under senare år har industriforskningsinstituten i Sverige utvecklats mot större och färre enheter med ökat fokus på denna uppgift, inte minst i samverkan med lärosäten.

Därför behöver Sverige:

- Fördjupa forskningsinstitutens samverkan med lärosäten, näringsliv och offentlig sektor på nationell och regional nivå.
- Utveckla forskningsinstitutens roll i att tillgängliggöra miljöer för test och demonstration av nya lösningar, inte minst i samverkan med användare.
- Fortsatt utveckla industriforskningsinstitutens arbete med att stödja små och medelstora företags innovationsförmåga i samverkan med andra aktörer, inklusive rådgivnings- och finansieringsaktörer samt universitet och högskolor.

Delmål: Starka svenska forskningsnoder är väl positionerade i globala kunskapsnätverk

Många länder satsar målmedvetet på ökad forskning för att utveckla sin kunskapsbas och innovationsförmåga. Forskningen i Sverige håller i många avseenden hög internationell kvalitet, med god koppling till forskning i andra länder. Samtidigt utgör forskningen i Sverige runt en procent av världens totala forskning. Forskningens totala volym i världen ökar snabbt. För att stärka svensk kunskapsutveckling och konkurrenskraft är det därför alltmer angeläget för svenska universitet och högskolor, företag, offentliga aktörer och organisationer i civilsamhället att genom internationellt samarbete positionera sig väl i globala kunskapsnätverk.

Viktiga europeiska kunskapsnätverk formas genom samarbeten inom ramen för EU:s forsknings- och innovationssatsningar. De program där EU:s medlemsstater bidrar med finansiering, så kallade partnerskapsprogram, förväntas öka framöver. Detta ställer nya krav på svensk samordning.

Det är också viktigt att knyta goda forskningsförbindelser med aktörer i de starka tillväxtländer där ekonomisk tillväxt kombineras med forsknings- och innovationspolitiska investeringar. Viktiga nätverk formas genom bilaterala forsknings- och innovationssamarbeten, bland annat inom ramen för de avtal och avsiktsförklaringar som Sverige slutit med ett antal länder.

Sverige har forsknings- och innovationsinfrastrukturer av internationellt intresse som kan bidra till landets attraktionskraft för utländska aktörer. Bland dessa märks Sveriges unika databaser och register med personuppgifter, liksom tvärvetenskapliga forskningsanläggningar som MaxLab, SciLifeLab och European Spallation Source.

Framväxten av svenska forskningsnoder i internationella kunskapsnätverk är viktigt för att upprätthålla hög kvalitet i svensk forskning och utbildning, utvecklings- och konkurrenskraft i företagen och i samhället i övrigt samt för Sveriges förmåga att bidra till att möta stora samhällsutmaningar.

Därför behöver Sverige:

- Utveckla förutsättningarna för att attrahera internationella investeringar och spetskompetens för offentlig och privat forskning och utveckling.
- Medverka i prioriterade forsknings- och innovationssatsningar på EU-nivå samt verka för högt svenskt deltagande inom relevanta EU-program, så att den samlade svenska medverkan bidrar till att stärka Sveriges innovationsförmåga.
- Utveckla och förenkla villkor som främjar ökad internationell student- och forskarrörlighet och internationellt samarbete.
- Utveckla internationellt samarbete med länder där forsknings- och innovationspotentialen är hög eller annars bedöms vara strategiskt betydelsefull.

Ramvillkor och infrastruktur för innovation

Målbild: Ramvillkor och infrastruktur som lägger grunden för ett starkt innovationsklimat

Ramvillkor för företagande och infrastruktur har stor betydelse för att Sverige ska vara attraktivt för investeringar och innovativa verksamheter. Genom öppna marknader med väl fungerande konkurrens skapas förutsättningar för ett dynamiskt näringsliv som kan anpassa sig till utvecklingen i en global kunskapsekonomi med ökat konkurrens- och förändringstryck. Regelverk behöver ge förutsättningar för kreativitet och värdeskapande. Hur regelverken utformas påverkar incitament både direkt, och indirekt via normer och attityder. Digitala och fysiska infrastrukturer ger möjligheter för människor och organisationer att mötas och utbyta kunskap och idéer och omätta dessa i nya lösningar.

Om innovation och marknader

Framgångsrika innovationsprocesser innebär utveckling av existerande marknader eller framväxt av nya marknader. Det är svårt att i förväg avgöra hur nya eller förändrade marknader bäst organiseras.

Utvecklingen av marknader sker därför kontinuerligt i en lärande process mellan olika aktörer. Digitaliseringen och globaliseringen förändrar i grunden villkoren för hur marknader kan utvecklas.

Alla marknader omgärdas av olika former av regleringar som ska göra transaktioner så smidiga som möjligt. Det är en central roll för offentliga aktörer att göra avvägningar mellan olika intressen, liksom att ta hänsyn till möjlig framtida utveckling. Beroende på dels varors eller tjänsters art, dels politiska ställningstaganden kan marknader vara mer eller mindre reglerade. Allteftersom samhället, och därmed såväl efterfrågan på som utbud av nya lösningar förändras, behöver också regleringar av marknader ständigt utvecklas.

Delmål: Regleringar, marknadsvillkor och normer som främjar innovation

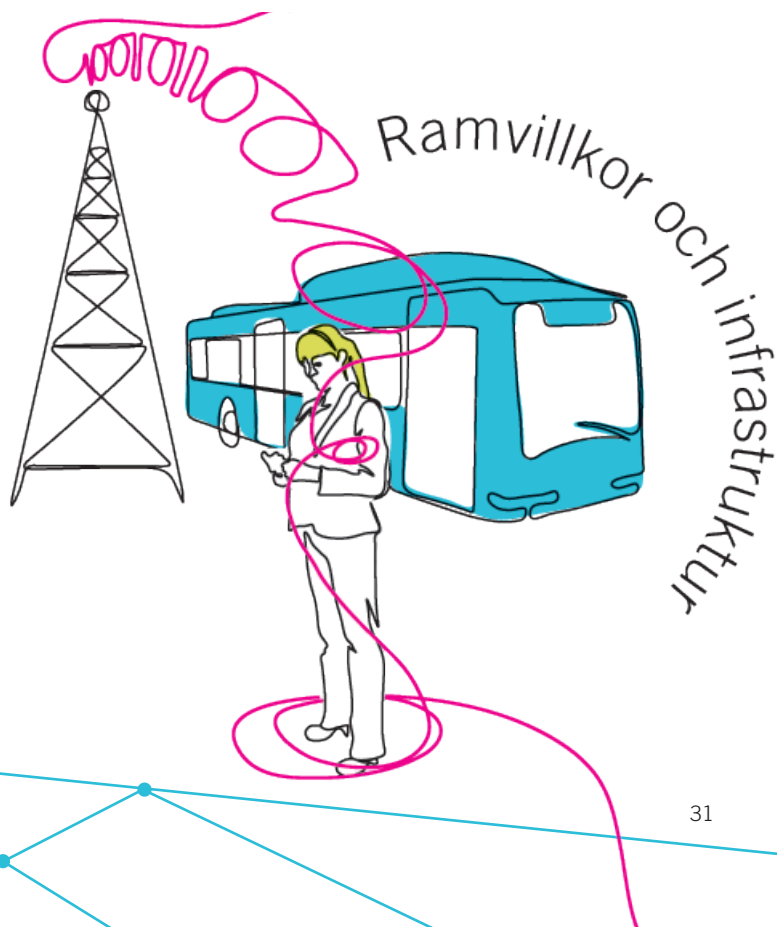
Goda generella ramvillkor för företag och företagande är avgörande för innovationsklimatet och för att Sverige ska vara attraktivt för investeringar, företag och individer samt för att underlätta strukturomvandling. Väl fungerande marknader och näringsliv förutsätter relevanta regleringar som ger stabila spelregler, underlättar en önskvärd samhällsutveckling och inte ger företag och samhälle onödiga kostnader. Regleringar kan också skapa förutsättningar för nya marknader. Exempel på regleringar och ramvillkor som har stor betydelse för innovationsklimatet är skattesystemets utformning, konkurrenslagstiftning, statsstödsregler, standarder och immaterialrätt.

Sverige har ett i grunden väl fungerande institutionellt ramverk och ligger i topp i detta avseende i internationella jämförelser, som *Global Competitiveness Report* från *World Economic Forum* och *Global Innovation Index* från *World Intellectual Property Organization*. Stabila statsfinanser utgör en stark grund för ett gott innovationsklimat, då det ger företag och samhälle goda långsiktiga förutsättningar. Under lång tid har arbete bedrivits för att förenkla för företagen genom att skapa effektiva och ändamålsenliga regler så att företag kan ägna sin tid och kraft åt att utveckla och driva sin verksamhet. I de internationella jämförelserna bedöms Sverige och övriga nord-

iska länder ha de mest effektiva förvaltningarna inom EU. Administrativa kostnader som hör ihop med att starta och driva företag är jämförelsevis låga. Vad gäller regleringar och kostnader för handel och investeringar är Sveriges position dock något svag. Även om Sveriges utgångsläge är gott, arbetar många länder intensivt med att utveckla konkurrenskraftiga ramvillkor. Den internationella konkurrensen om investeringar och kompetens ökar.

Skattesystemets utformning är av central betydelse för investeringar och tillväxt och för företagens konkurrenskraft då kapital, investeringar och människor är alltmer globalt rörliga. Förändringar av reglerna för företagsbeskattning påverkar tillgången på kapital, vilket har stor betydelse för produktivitet och välfärd. Skatteregler inverkar också på vad företag och individer väljer att investera i, på hur investeringar och rekryteringar finansieras liksom på attityder till risktagande och företagande. I många länder finns bland annat särskilda skatteregler som utformats för att främja investeringar i innovationsverksamhet inklusive FoU.

Att skattesystemet ger goda incitament för att investera i innovation och tillhandahålla eget eller lånat kapital för satsningar på förnyelse och

expansion är avgörande för att befintliga företag ska kunna växa, utländska företag etableras och nya företag bildas.

Ramvillkor som exempelvis konkurrens- och miljölagstiftning, statsstödsregler, handelsavtal, regler om vidareanvändning av offentliga data och immaterialrätt utformas i ökande utsträckning på EU-nivå eller i andra internationella sammanhang. Sveriges internationella samarbete för utformning av sådana regelverk och strukturer har därför stor betydelse för innovationsklimatet i Sverige. EU-medlemskapet med den fria rörligheten för varor och tjänster på den inre marknaden, liksom den ökade frihandeln på internationella marknader är viktiga för att driva på innovation och tillväxt i Sverige, då de ökar marknadsvolymen för nya varor och tjänster.

Statsstödsreglerna syftar till att upprätthålla konkurrensen på EU:s inre marknad. Statliga stöd till forskning, utveckling och innovation är tillåtna under vissa villkor, särskilt när syftet med stödet är att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när detta inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset. Stödet regleras genom särskilda rambestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation. Behov finns av en översyn av denna reglering och en revidering av dessa bestämmelser pågår därför. De nya bestämmelserna kommer att träda i kraft den 1 januari 2014.

Under ett antal år har olika marknadslösningar för utförandet av offentliga tjänster varit statliga eller offentliga monopol. Att omreglera och öppna för både offentliga och privata utförare kan skapa effekter i form av ökad valfrihet, tillgänglighet, entreprenörskap och mer effektiv resursanvändning.

Attityder i samhället till entreprenörskap och risktagande är grundläggande för viljan och förmågan att bidra till innovation och för att människor ska ägna sig åt företagande i olika former. Det handlar om att våga ge sig ut på osäker mark och pröva det okända. Det ställer krav på att våga misslyckas och att lära av erfarenheter.

Att utmana normer och attityder är grundläggande för innovation, som per definition handlar om att skapa nytt. Innovation kan hämmas av begränsande normer om vad som är innovation och om vem som kan bidra. Att synliggöra mångfalden av innovativa människor och de värden de

skapar kan bidra till att göra innovation mer naturligt och angeläget för fler. Hur bilden av Sverige som innovationsland kommuniceras, såväl inom landet som internationellt, påverkar också attraktions- och innovationskraften.

Standarder och immaterialrätt – två exempel på regelverk för innovation

Standarder främjar utbytet av kunnande kring teknik eller metoder. Standarder utarbetas allt oftare i nära anslutning till eller samtidigt som annat utvecklingsarbete på ett område; detta gäller inte minst inom it-området. Regelverk som bygger på standarder kan underlätta affärsutvecklingen för enskilda företag såväl som internationella samarbeten kring angelägna samhällsmål. Tidig utveckling av standarder inom områden som miljö-, it- bio- och nanoteknik kan underlätta framväxten av nya marknader och därmed driva innovation. Exempelvis ger ambitiösa krav på ekodesign eller energi- och miljömärkning som tas fram inom EU bättre möjligheter för konsumenter att göra hållbara val. Standarder bidrar också till att sprida innovationer i ekonomin. Standardisering kan ibland vara ett komplement till immaterialrättsligt skydd då företag vill etablera en ny vara eller tjänst.

Immaterialrätten är en viktig del av infrastrukturen för innovation genom att den gör det möjligt för den som utvecklat en ny idé eller skapat något kreativt att skydda rätten att tillgodogöra sig värdet av det nya. Genom de immaterialrättsliga systemen underlättas också spridning av nya lösningar. Skyddet skapar rättigheter som kan överlätas och licensieras. En genomtänkt strategi för affärsmässig hantering av sina immateriella tillgångar, där det immaterialrättsliga skyddet är en del, är särskilt viktig för små och medelstora företag på en alltmer globaliserad marknad.

Därför behöver Sverige:

- Bibehålla och utveckla goda ramvillkor för innovation och företagandets alla faser: start, tillväxt och avveckling. Särskilt behöver arbetet fortsätta med att förenkla i företagarnas vardag och identifiera och åtgärda innovationshämmande regelverk.
- Fortsatt utveckla ramvillkor för att ge människor, företag och andra organisationer incitament att investera i innovation och ta risker för att utveckla nya lösningar och växa genom internationalisering. Detta inkluderar bland annat att se över möjligheterna att förändra skatteregler för att främja investeringar i innovationsverksamhet inklusive FoU samt attrahera investeringar till Sverige.
- Fortsatt verka för ändamålsenligt och effektivt immaterialrättsligt skydd nationellt och ett väl fungerande enhetligt patentskydd och en enhetlig patentdomstol i EU.
- Fortsätta det påbörjade arbetet med att stärka kompetensen för hantering av immateriella tillgångar som en strategisk resurs för värdeskapande hos små och medelstora företag, universitet och högskolor, forskningsinstitut och innovationsstödjande aktörer.
- Främja standardisering som drivkraft för innovation, bland annat för ökad miljöinnovation och utveckling av en grön ekonomi.
- Fortsätta arbetet för stärka den inre marknaden och öppna globala marknader, bland annat genom internationella avtal och samarbeten.
- Fortsatt verka för ändamålsenlig utformning och tillämpning av ramvillkoren för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation inom EU.
- Fortsatt utveckla arbetet med att kommunicera bilden av Sverige som innovationsland, nationellt och internationellt.

Delmål: Väl fungerande tillgång till kompetent kapital som främjar företagens innovations- och tillväxtförmåga

Tillgång till kapital är grundläggande för företags tillväxtförmåga och möjlighet till innovation. En förutsättning för start och utveckling av företag är därför goda ramvillkor och ett väl fungerande kapitalförsörjningssystem för företag i olika utvecklingsskeden. Det handlar om kapital såväl för att utveckla affärsidéer som för tillväxt på nya och befintliga marknader. Insatser för att utveckla det finansiella systemet och att främja företags kapitalförsörjning är därför en viktig del i arbetet med att förbättra innovationsklimatet.

Investeringar i innovationsverksamhet innebär många gånger en stor osäkerhet, och för att nå framgång krävs ofta en förmåga att kombinera många kompetenser och finansiella resurser. Man talar därför om kompetent kapital.

Företags behov av utvecklingskapital tillgodoses huvudsakligen av den privata marknaden. Offentliga kapitalförsörjningsaktörer står idag för ett par procent av den totala finansieringen till företag.

En väl fungerande kapitalförsörjning förutsätter ofta ett gott samspel mellan privata och offentliga källor till finansiering. Bland annat behövs både formellt kapital (från banker och professionella investerare) och informellt kapital (från exempelvis släkt, vänner eller affärsänglar). I riktigt tidiga skeden spelar informellt kapital en betydande roll. Affärsänglar har en särskilt viktig funktion i den mycket tidiga finansieringen, enligt studier från bland annat OECD, eftersom de kombinerar ekonomiska resurser med betydande affärsmässigt kunnande och nätverk. Det finns potential att öka omfattningen av kapital från affärsänglar i Sverige.

Expansionsinriktade företag, för vilka lånemöjligheterna är begränsade, är i högre grad än många andra bolag i behov av externt eget kapital. För denna grupp av företag är det, enligt nya studier, därför betydelsefullt med en utvecklad så kallad venture capital-marknad med bland annat fonder som är inriktade på att investera i och utveckla tillväxtföretag.

En viktig utgångspunkt mot bakgrund av detta är att stärka incitamenten för risktagande och entreprenörskap. Beskattningen bör vara utformad så att företagande, investeringar och sysselsättning gynnas.

Tidiga skeden präglas av hög risk, värderings- och informationsasymmetrier samt långa ledtider till finansiell bärighet vilket gör att den privata marknaden sällan kan eller vill satsa kapital på egen hand. Som OECD visat kan den samhälls-ekonomiska vinsten av att investeringar i de allra tidigaste skedena av företagsutveckling kommer till stånd vara betydande, trots att majoriteten av de enskilda investeringarna kan komma att misslyckas. Det kan således finnas ett samhälls-ekonomiskt mervärde med avgränsade statliga marknadskompletterade finansieringsinsatser för företag i tidiga skeden. I flertalet utvecklade länder finns därför ett offentligt åtagande med marknadskompletterande offentlig finansiering i tidiga skeden för att bidra till ett entreprenöriellt och innovativt utvecklingsklimat. De offentliga insatserna villkoras ofta med att även privat finansiering ska ingå.

Offentligt innovationsstödande kapital för företag i tidiga skeden kan omfatta till exempel investeringsstöd, mjuka lån, andra lån, eget kapital m.m. Det kan också omfatta incitament för innovationsrelaterade aktiviteter som utvecklingsarbete eller köp av immaterialrättslig kompetens eller designtjänster i etablerade företag.

Olika kategorier av innovatörer och företag har olika behov och förutsättningar att tillgodogöra sig kapital: enskilda innovatörer, samhälls-entreprenörer, små, medelstora eller stora företag. I takt med förändrade villkor i ekonomin, på olika marknader och i vår omvärld behöver principer och strukturer för en fungerande kapitalförsörjning ständigt utvecklas. Regeringen ser därför över såväl organisation som mandat för sina aktörer. I detta arbete ingår även att förbättra kundnytta och styrning genom ökad användning av enhetliga och uppföljningsbara mål, till exempel vad gäller samhällsnytta, kapitalutnyttjande och finansiell avkastning.

Sverige är ett attraktivt land för utländskt kapital, men den internationella konkurrensen om investeringar ökar. I internationell jämförelse finns det relativt gott om privat och offentligt riskkapital i Sverige. I relation till flera andra jämförbara länder är dock en mindre volym kapital fördelat till de allra tidigaste faserna. Enligt svenska riskkapitalföreningen har dessutom finansiering från den privata venture capital-marknaden de senaste åren minskat i omfattning i de allra tidigaste skedena. Det riskerar få en negativ

inverkan på potentialen för innovation och förnyelse, och därmed på Sveriges konkurrenskraft och tillväxt.

Därför behöver Sverige:

- Sträva mot att ge eget och lånat kapital som finansieringskälla mer likvärdiga skattemässiga förutsättningar.
- Undersöka förutsättningarna för samverkan mellan statligt och privat kapital för att öka det privata engagemanget i tidiga skeden.
- Stärka incitamenten för privatpersoners investeringar i företag, inte minst i tidiga skeden, till exempel genom investeraravdrag.
- Utveckla effektiva och ändamålsenliga strukturer, former och regleringar för kapitalförsörjning för innovation som beaktar förutsättningar och behov på regional, nationell och EU-nivå.
- Fortsätta arbetet med att förbättra de statliga marknadskompletterande kapitalförsörjningsinsatserna för att öka kundnyttan genom ett tydligare och effektivare system i de tidigaste investeringsfaserna.

Delmål: Hållbar fysisk och digital kommunikation som främjar innovation

Innovationsprocesser är beroende av fysiska och digitala infrastrukturer som avgör hur människor, företag, myndigheter och organisationer kan mötas och kommunicera. De är också nödvändiga för fungerande marknader. Gränser mellan regioner och länder utmanas och flöden av information, varor och tjänster sker snabbare och tar nya vägar när Sverige vävs in i den globala kunskapsekonomin. I planering och utveckling av såväl fysisk som digital infrastruktur är det därför angeläget att ta hänsyn till hur kunskaps- och innovationsnätverk, marknader och handel kan utvecklas.

Den ökade digitaliseringen innebär utveckling av nya former av kontakter och utbyten mellan människor över nationella gränser. Den gör också att allt större mängder information och kunskap produceras, lagras och kan tillgängliggöras globalt. Båda dessa trender medför stora möjligheter för att utveckla och leverera nya lösningar som

bättre svarar mot behov och efterfrågan i samhället, inte minst angelägna globala samhällsutmaningar. Samtidigt medför också utvecklingen utmaningar för personlig integritet, reglering och maktstrukturer i samhället.

Sverige är på många sätt en framstående nation med bra infrastruktur, avancerade tjänster och en stor andel av befolkningen som regelbundet använder it och internet. Det finns dock skillnader i tillgänglighet för tätort, landsbygd och glesbygd.

I budgetpropositionen för 2012 (*prop. 2011/12:1*) slår regeringen fast att Sverige ska vara världsledande i att ta till vara digitaliseringens möjligheter. Detta mål är utgångspunkt för *It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige*, som i korthet innebär att Sverige ska vara ledande vad gäller att använda it för att nå politiska mål för tillväxt i alla delar av landet, social välfärd, demokrati och klimatförbättringar. Det skall vara lätt och säkert att använda internet och andra digitala tjänster. Förutsättningarna skall vara goda för att till exempel kunna utveckla nya e-tjänster inom både privat och offentlig sektor. Grundläggande infrastrukturer såsom bredband samt enkla och säkra identifieringsmöjligheter är många gånger viktiga förutsättningar för utvecklandet av nya tjänster. Förbättrade förutsättningar för gränsöverskridande och global handel i elektroniska tjänster och varor är nödvändiga för uppfyllandet av tillväxtmålet. Digital information och digitala verktyg ska utnyttjas på bästa sätt inom forskning och innovation och för att bidra till en grön ekonomi. Förmågan att utnyttja digitaliseringens möjligheter blir alltmer en konkurrensfördel i takt med att mjukvara och tjänster blir ett sätt att särskilja produkter och leverera värde.

Den globaliserade ekonomin med ökad handel och konkurrens, liksom urbanisering och arbetsmarknaders expansion, ställer stora krav på förnyelse av bebyggelse och transportsystem med fokus på effektivitet och hållbarhet. För att möta den väntade kraftiga ökningen av efterfrågan på såväl person- som godstransporter krävs ett robust och tillförlitligt transportsystem med högre kapacitet och kvalitet än i dag. Det är dock inte möjligt att enbart bygga bort behoven av ökad transportkapacitet. Det behövs även insatser för att effektivisera befintliga transportsystem och att utveckla nya transportlösningar.

Transportsystemen är såväl viktiga delar i, som

instrument för ett hållbart samhällsbyggande. Bebyggelse- och transportsystem är till en del varandras förutsättningar. En mer sammanhållen samhälls- och trafikplanering kan därför bidra till att skapa goda förutsättningar för innovation i hela samhället liksom för utveckling av ett hållbart transportsystem och levnadsmiljöer av god kvalitet. Det kräver utveckling och tillämpning av ny kunskap liksom en utveckling av former för samverkan mellan olika sektorer och aktörer.

Därför behöver Sverige:

- Fortsatt verka för målet att Sverige skall vara bäst i världen på att utnyttja digitaliseringens möjligheter i linje med vad som anges i budgetpropositionen för 2012 och i *It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige*.
- Fortsatt verka för att Sverige ska ha bredband i världsklass.
- Fortsatt verka för ett samhällsekonomiskt effektivt och långsiktigt hållbart transportsystem, genom att utveckla en robust och tillförlitlig infrastruktur med hög kapacitet och kvalitet.
- Fortsatt utveckla en sammanhållen samhälls- och trafikplanering för att skapa goda förutsättningar för innovation med utgångspunkt i regeringens kommande infrastrukturproposition.

Innovativa företag och organisationer

Målbild: Företag och organisationer i Sverige har innovationsförmåga i världsklass

Företags förmåga att konkurrera bygger bland annat på att de kan leverera erbjudanden som konkurrerar med pris, kvalitet eller unik utformning. Att företag förmår utveckla och anpassa sina erbjudanden till marknader, det vill säga efterfrågan från kunder och användare och förändrade marknadsvillkor, är därför en överlevnadsfråga. Studier från bland annat OECD visar att de företag som arbetar systematiskt och uthålligt med innovation tenderar att ha högre förädlingsvärde per sysselsatt, högre lönenivåer, omsättning och vinst än andra företag.

En mångfald av företag

Ur samhällsekoniskt perspektiv är en mångfald av företagsformer viktig. Företag – organiserade verksamheter där människor arbetar för ett gemensamt syfte – kan ha olika juridiska former, som exempelvis aktiebolag, enskild firma, stiftelse, förening eller kooperativ. De former av värdeskapande som företag kan ägna sig åt behöver vara ekonomiska för att skapa långsiktig bärighet i verksamheten. Men värdeskapandet kan också i olika grad ta formen av sociala eller miljömässiga värden. Ofta är det själva affärsidén eller företagets syfte som bestämmer inriktningen på vilka värden som ska skapas och för vem eller vilka (kunder, användare, medborgare). Detta sätt att betrakta företag gör att skiljelinjen blir mindre betydelsefull mellan vinstdrivna företag, organisationer i civilsamhället eller idéburna verksamheter.

Världsekonomin genomgår i dag en snabb omvandling och stora marknader växer fram i Kina, Indien, Brasilien, Ryssland och många afrikanska länder, i takt med att levnadsstandarden ökar, parallellt med en snabb urbanisering. Detta ökar trycket på jordens samlade resurser och behovet av mer hållbar produktion och konsumtion ökar, exempelvis inom energi och material. Detta innebär samtidigt ökade globala affärsmöjligheter. För att ta tillvara globala tillväxtmöjligheter och bidra till en grön ekonomi samt ett hållbart samhälle är det angeläget att företag i Sverige fortsätter att utveckla kunskap och kompetens och stärker sin förmåga att ta fram världsledande erbjudanden utifrån unika kombinationer av teknik och tjänsteinnehåll.

Unika erbjudanden – kärnan i företagets värdeskapande

Företag utvecklar genom innovation sina erbjudanden för att skapa värden som möter behov och efterfrågan hos kunder och användare. Integrationen mellan varor och tjänster ökar alltmer. Det betyder att olika former av innovation vävs samman i nya och bättre erbjudanden. Värdet för kunden eller användaren blir verkligt först

när det som efterfrågas används. Innovation i alla dess former – nya former av värdeskapande – blir viktigare för företagets konkurrenskraft i takt med högre förädlingsvärde i produktionen och med mer komplexa globala värdekedjor.

Andelen innovativa företag i Sverige är hög i internationell jämförelse. Samtidigt är det för Sveriges ekonomi, för näringslivets konkurrenskraft och förmågan att leverera välfärdstjänster angeläget att innovationsförmågan i alla sektorer och för alla typer av företag ökar.

Då det internationella omvandlingstrycket ökar samt marknader och värdekedjor omformas kan ett diversifierat näringsliv öka omställningsförmågan i ekonomin.

Nya kopplingar mellan branscher och kunskapsområden

De kulturella och kreativa näringarna får ökad betydelse för Sveriges ekonomi. De verkar ofta i ett globalt sammanhang och bidrar till att koppla samman branscher och kunskapsområden på nya sätt. Företag inom exempelvis mode, design, musik, litteratur, digitala spel, film och mat växer starkt i Sverige och bidrar till Sveriges internationella attraktionskraft. Nya kopplingar mellan kunskapsområden och branscher sker i alla delar av landet, såväl i städer som på landsbygden. Traditionella jordbruksföretag omformas och nya företag skapas inom till exempel jakt, turism och upplevelseområdet. Samtidigt utvecklas nya affärsmodeller inom exempelvis musikindustrin genom nya digitala verktyg och spelutveckling används för allt från pedagogiska verktyg till simulering i tung industri. Sådana kopplingar mellan branscher och kunskapsområden bidrar till att förnya näringslivet i hela Sverige.

Delmål: Företag i Sverige växer genom att erbjuda innovativa lösningar på globala marknader

För att företag ska kunna växa krävs i allt högre grad förmåga att agera på globala marknader. Sverige är en liten marknad samtidigt som utveckling och produktion i världen specialiseras allt mer. Det ger nischade marknader för olika varor och tjänster i världen. Digitalisering och globalisering gör det möjligt att utveckla nya lösningar och producera och erbjuda varor och tjänster i globala nätverk. För att utveckla det svenska innovationsklimatet är det därför viktigt att företag i Sverige, stora såväl som små, är väl positionerade i sammanflätade globala värdekedjor och kunskapsnätverk.

I takt med att världsmarknader växer ökar också förutsättningarna för att fler innovativa produkter ska finna avsättning och därmed ökade möjligheter till export och annan internationalisering. Nya varu- och tjänsteerbjudanden, från det lokala till det globala, blir möjliga i takt med digitaliseringen. Sveriges näringsliv producerar en stor andel kunskapsintensiva varor och tjänster, inte minst företagstjänster. Det finns potential att ytterligare förbättra förutsättningarna för tjänsteinnovation och tjänsteexport, bland annat genom att fortsätta utveckla tillgång till system för digital handel.

Exporten står i dag för ungefär hälften av Sveriges BNP. Den kommer fortsatt att ha avgörande betydelse för Sveriges tillväxtförmåga. Företagen kan också växa internationellt genom att delta i internationella nätverk av företag och organisationer. Andelen små företag i Sverige (upp till 49 anställda) som exporterar har inte ökat de senaste tio åren. Även om inte volymerna minskat, minskar Sveriges totala andel av världens export till de länder som växer snabbast, som Kina, Indien, Brasilien och Ryssland. Därför finns det anledning att underlätta export och internationalisering, inte minst bland små och medelstora företag som står för huvuddelen av de nya jobb som skapas.

Samtidigt finns en stor del av den svenska arbetskraften i de multinationella koncernerna. Dessa koncerner står också för huvuddelen av exporten från Sverige och en mycket betydande del av näringslivets investeringar i innovation. Dessa företag utgör en hörnsten i Sveriges tillväxt och framtida välbefinnande. Deras koppling till andra före-

tag, leverantörer och kunder i Sverige och globalt är mycket omfattande. Denna koppling innebär en stor potential för en internationell styrkeposition för stora delar av det svenska näringslivet.

Sveriges starka beroende av de globala koncernerna innebär samtidigt en sårbarhet. Investerings- och lokaliseringsbeslut i dessa företag har stora effekter på sysselsättning, export och kunskapsutveckling i Sverige. För att Sverige ska kunna behålla och utveckla en position som ledande innovationsland är det angeläget att ramvillkor, arbetskraft, samarbetspartners inklusive andra företag, forsknings-, test- och demonstrationsmiljöer på nationell och regional nivå är attraktiva.

De starkt internationaliserade företagen är också viktiga som samarbetspartners för andra företag och organisationer. Sådan samverkan är betydelsefull för utvecklingen av starka innovationsmiljöer i Sverige med unika förutsättningar vad gäller internationell kunskaps- och kompetensförsörjning samt ledande leverantörer, användare och kunder.

Därför behöver Sverige:

- Utveckla internationellt konkurrenskraftiga förutsättningar för företag – inhemska såväl som utländska – att utveckla verksamhet i Sverige och leverera erbjudanden med högt förädlingsvärde på globala marknader.
- Skapa goda förutsättningar för strategiska samarbeten mellan globala koncerner i Sverige, mindre företag, universitet och högskolor, forskningsinstitut, offentliga verksamheter med flera.
- Underlätta för små och medelstora företag med tillväxtambitioner att växa genom export och andra former av internationalisering.
- Bättre ta tillvara språklig och kulturell kompetens hos utrikes födda och personer med internationell erfarenhet för att främja handel.

Delmål: Befintliga och nya företag arbetar systematiskt med att stärka sin innovationsförmåga

Enligt studier från bland annat OECD tenderar företag som bedriver ett systematiskt innovationsarbete och är innovativa bland annat att ha högre förädlingsvärde och exportera i högre utsträckning. Att arbeta systematiskt med innovation inom företag innefattar många olika aktiviteter. I takt med att tjänster utgör en allt större del i företagets värdeskapande sker innovationsarbetet i allt större utsträckning i direkt interaktion med kunder och användare i utvecklingen av nya lösningar och erbjudanden.

Öppen och användardriven innovation

I utvecklingen av nya affärsmodeller och globala värdekedjor med en allt snabbare och enklare spridning av kunskap över gränser, förändras sättet att utveckla och skydda kunskap och nya lösningar snabbt. Innovationer uppstår i allt högre utsträckning i gränslandet mellan olika aktörer – stora och små företag, offentliga organisationer och enskilda individer – i öppna och alltmer komplexa processer.

Öppen innovation handlar om att företag i allt högre utsträckning kombinerar kunskap och idéer som utvecklats internt och externt. Öppen innovation innebär att företagen aktivt involverar externa aktörer i sitt eget innovationsarbete. Företeelser som så kallad crowd sourcing som möjliggörs av nya digitala och sociala verktyg innebär att stora mängder expertis kan involveras, inte alltid mot ersättning. Andra former av incitament för kunskapsdelning som bekräftelse och viljan att göra skillnad spelar en växande roll.

Många företag, allt från globala koncerner till mindre företag, organiserar om sin forsknings- och innovationsverksamhet mot öppen innovation. Nivån på investeringarna i innovation kan bibehållas, men arbetet sker med ett mindre antal egna medarbetare, i samverkan med externa aktörer i universitet och högskolor, forskningsinstitut och företag, liksom med enskilda användare och experter.

Människors, företags och andra organisationers nätverk och relationer är därför centrala faktorer i öppna innovationsprocesser. Utvecklingen av nätverk underlättas av människors rörlighet och effektiva digitala verktyg för social interaktion.

Det systematiska innovationsarbetet i ett företag kan omfatta FoU och design i egen eller extern regi, test- och demonstrationsverksamhet, utveckling av kompetens, arbetsorganisation, externa relationer eller marknadsföringsmetoder, liksom investering i mjukvara, patent och andra immateriella tillgångar. Då innovationsprocesserna blir mer öppna, komplexa och internationella, blir hantering av immateriella tillgångar centrala för ett företags affärsstrategi. Detta gäller även verksamheter inom de kulturella och kreativa näringarna, där affärspotentialen i stor utsträckning grundas på immateriella tillgångar. Företag behöver därför arbeta på nya sätt för att ta tillvara på immateriella tillgångar och utnyttja dem i sin strategiska affärsutveckling.

Enligt EU:s undersökning av innovation i företag, som i Sverige genomförs av SCB, ligger Sverige i mitskiktet när det gäller andelen företag som ägnar sig åt innovationsrelaterade aktiviteter. Andelen företag som introducerar produkter som är nya för marknaden är förhållandevis hög i Sverige. Däremot genereras enligt undersökningen det inte omsättning från dessa produkter i lika hög utsträckning som i andra länder.

Sveriges stora koncerner är motorer för innovations- och konkurrenskraftsutveckling i det svenska samhället. De investerar i innovationsarbete i många former. Investeringarna i FoU i de stora internationella företagen i Sverige utgjorde 2009 drygt hälften av näringslivets totala FoU-investeringar i Sverige. De är därmed en viktig faktor i Sveriges kunskapsinfrastruktur och för Sveriges starka internationella position som forskningsland. Dessa investeringar har dock minskat de senaste åren. Detta gör att Sverige riskerar att tappa i konkurrenskraft. Studier av citeringar i vetenskapliga tidskrifter visar att den forskning som bedrivs i stora företag ofta håller högsta vetenskapliga kvalitet vilket också gynnar kvaliteten hos de forskningsutförare inom universitet och högskolor samt forskningsinstitut i Sverige, eller i andra länder, som samverkar med dessa företag.

Små och medelstora företag kan ha varierande innovationsförmåga och tillväxtambitioner. Innovationsarbetet kan därför ta många olika former, beroende av bland på det enskilda företags typ av verksamhet, marknad, kompetens och samarbeten. Innovationsverksamhet sker i många typer av mindre företag – exempelvis forskningsbolag inom bioteknik eller materialteknik, verkstads- eller konsultföretag som är underleverantörer åt stora företag inom fordon eller telekommunikation, filmproducenter och företag inom jord- och skogsbruk, energi, besöksnäring eller vård, omsorg och service.

Andelen små och medelstora företag i Sverige som bedriver innovationsarbete i egen regi eller i samarbete med andra utvecklas svagare än i andra länder. Undersökningar, från bland annat OECD, visar att små och medelstora företag uppfattar brist på tid och resurser som de huvudsakliga hindren för att ägna sig åt systematiskt innovationsarbete i olika former.

Ett sätt att övervinna tids- och resursbrist kan vara just att samarbeta med andra företag, kunder och leverantörer. Sådana samarbeten kan ske genom samverkan i nätverk eller kluster, där geografisk närhet och täthet i relationer kan vara viktiga dimensioner. Små och medelstora företag som samarbetar i nätverk, ofta med lokal eller regional förankring men med internationella förgreningar, växer snabbare och blir mer konkurrenskraftiga. Nätverk av företag, högskolor, offentliga aktörer och civilsamhällets organisationer inom exempelvis EU, Norden eller Östersjöregionen har en stor potential. Inom EU:s inre marknad finns en befolkning på nära 500 miljoner människor, i Norden 25 miljoner och i Östersjöregionen 100 miljoner. Trots den stora potentialen är det fortfarande en liten andel små och medelstora företag i Sverige som samverkar i nätverk. Enligt undersökningar från Tillväxtverket förefaller också deras samverkan minska.

Offentligt finansierade resurser vid universitet, högskolor och institut, som FoU, spetskompetens, specialiserad utrustning eller test- och demonstrationsmiljöer är viktiga resurser i det innovationsarbete som bedrivs av små och medelstora företag med små eller inga egna resurser för systematiskt innovationsarbete. Det gäller företag i många branscher och i alla delar av landet.

Studier av effekter av investeringar i forskning och utveckling på produktivitet och tillväxt visar

att företag med god intern kompetens och som själva satsar på FoU har betydligt lättare att ta till sig kunskap som utvecklats externt. Som framgår i studier från OECD med flera kan offentligt finansierade resurser till företagen, direkt eller indirekt via skatteincitament, bidra till att företagens investeringar i FoU ökar. Utformningen av sådana stöd kräver dock noggranna överväganden för att bli samhällsekonomiskt effektiva.

Förmågan hos små och medelstora företag att utnyttja digitaliseringens möjligheter är grundläggande för deras innovationsförmåga. I internationell jämförelse anses Sverige ligga bra till när det gäller it-användning i små och medelstora företag. Det finns dock indikationer på att Sverige i ett europeiskt perspektiv inte längre tillhör den absoluta toppen, vilket kan riskera att på sikt urholka konkurrenskraften hos dessa företag.

Start, utveckling, och avveckling av företag är viktigt för näringslivsdynamik och därmed för innovationsklimat och ekonomisk tillväxt. Nya företag är ofta nyckelaktörer i att utveckla och införa nya varor, tjänster, processer och affärsmodeller etc. De är även viktiga för att sprida nya lösningar, inte minst när nya marknader uppstår. Avknopningsföretag fyller en viktig funktion för förnyelse och dynamik i detta sammanhang. Som framgår av *Global Entrepreneurship Monitor 2012* ligger Sverige förhållandevis lågt i internationella jämförelser av nyföretagande, även om intresset för att starta företag, liksom antalet nya företag, enligt data från Tillväxtanalys, ökat det senaste decenniet. Antalet nya företag i relation till den totala företagsstocken är färre i Sverige än i de flesta andra länder. Sverige ligger på en medelnivå bland innovationsdrivna länder då det gäller förväntningar om framtida tillväxt hos nya och unga företag.

Därför behöver Sverige:

- Verka för fler innovativa företag och för att dessa bedriver ett systematiskt innovationsarbete, inom sin verksamhet och i samspel med externa parter för utvecklad konkurrenskraft, hållbar tillväxt och välfärd. Detta gäller såväl nya som befintliga företag.
- Skapa goda förutsättningar för samverkan i innovationsprocessen mellan före-

tag, liksom mellan företag, universitet, högskolor, forskningsinstitut, offentliga verksamheter samt organisationer i civilsamhället.

- Utifrån identifierade behov verka för ökad it-användning i små och medelstora företag för att stärka tillväxtpotential och öka marknadsmöjligheter såväl nationellt som internationellt.

Delmål: Använda potentialen i social innovation och samhällsentreprenörskap för att bidra till att möta samhällsutmaningar

Social innovation och samhällsentreprenörskap handlar om processer som har som mål att lösa samhällsproblem på nya sätt och med innovativa idéer och metoder. Dessa processer sker ofta i gränslandet mellan näringsliv, offentliga verksamheter och det civila samhället.

Det är angeläget att bättre förstå och utveckla förutsättningarna för social innovation och samhällsentreprenörskap. Samhället som helhet liksom företag, organisationer i civilsamhället och offentlig verksamhet har mycket att vinna på att finna nya sätt att utnyttja potentialen i social innovation och samhällsentreprenörskap.

Det civila samhället och idéburna organisationer

Det civila samhället betecknar den arena – skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet – där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Idéburna organisationer omfattar organisationer inom det civila samhället samt även den kooperativa rörelsen. Begreppet är något bredare än civilsamhällets organisationer. Organisationerna kan vara vinstdrivande, men vinsten är inte det enda eller dominerande syftet. Även om social innovation och samhällsentreprenörskap sker i alla delar av samhället kan det civila samhällets organisationer ha en särskilt framträdande uppgift i dessa processer.

Det finns ett allt större fokus på affärer och investeringar med syfte att åstadkomma önskvärda samhällsförändringar. Bland annat handlar det om insikten att den del av världens befolkning

som har lägst inkomster (ibland kallade pyramidens bas), trots sin begränsade individuella köpkraft har stora behov, och tillsammans utgör stora marknader. I en rapport från World Resources Institute 2007 uppskattades den totala marknadsvolymen för hushåll med köpkraft under 3 000 dollar per år till cirka 5 000 miljarder dollar. De utgör tillsammans en majoritet av världens hushåll.

Social innovation och samhällsentreprenörskap röner allt större uppmärksamhet, såväl i Sverige som i andra länder. Det handlar i hög grad om människors drivkraft, att utifrån behov i den verklighet man lever i, ta vara på möjligheter man identifierar för att skapa en positiv samhällsutveckling på lokal, regional, nationell eller global nivå. Målet är att möta miljömässiga eller sociala behov. Behoven kan tillgodoses av företag, organisationer i civilsamhället eller i samspel mellan företag, offentliga verksamheter och civilsamhälle. Detta kan ta sig många olika former, från utvecklade privata eller ideella organisationer till rena gräsrotsinitiativ. Denna typ av initiativ kan särskild betydelse i landsbygdsområden och på små orter för att utveckla lösningar för service och infrastruktur.

Vidare finns en utveckling inom arbetet med ansvarsfullt företagande CSR-arbetet, där allt fler företag även bygger sina affärer på att bidra till positiv samhällsutveckling och ett långsiktigt värdeskapande. Tidigare har stort fokus i detta arbete handlat om att hantera risker genom att följa regler, etiska, sociala och miljömässiga koder samt bygga sitt varumärke för att attrahera kunder och medarbetare. Med denna utveckling blir företagens CSR-arbete allt mer integrerat i deras innovationsarbete.

Allt fler företag ser nu möjligheter i de behov som såväl fattigare länder som människor står inför och som medför att nya affärsmodeller, varor, tjänster eller system behövs. Det är sällan ändamålsenligt att anpassa befintliga modeller och lösningar efter dessa behov. Istället behöver man utgå från behoven på plats samt dess kontext för att istället utveckla varor, tjänster etc. som är anpassade till dessa behov. En kontinuerlig dialog mellan flera intressenter bland de grupper som påverkas av ett företags verksamhet på den aktuella marknaden är därför central. Genom dialogen kan företagen skapa en agenda och prioriteringar för ett långsiktigt ansvarsfullt företagande och få en bild av vilka hållbara innovationer som efterfrågas.

Det utvecklas också nya former för att investera för att möta samhällsutmaningar, genom utveckling av exempelvis crowd funding, social bonds och nya modeller för att integrera ekonomiskt värdeskapande med andra samhälleliga värden. På många av de marknader som formas i gränslandet mellan tjänster som tidigare utförts i offentlig regi, men som nu i allt högre utsträckning erbjuds i privat regi, blir social innovation och samhällsentreprenörskap ett allt större inslag.

Detta är en viktig del i att driva innovation för att möta samhällsutmaningar, eller utmaningsdriven innovation.

Därför behöver Sverige:

- Ökad kunskap om hur social innovation och samhällsentreprenörskap kan bidra till att möta samhällsutmaningar på global, nationell, regional och lokal nivå.
- Ökad kunskap om behov av nya varor, tjänster, system och affärsmodeller som är anpassade för såväl enskilda länders utmaningar inom till exempel vatten och sanitet som fattiga människors behov och köpkraft.
- En mångfald av utförare av samhällstjänster, inklusive idéburna organisationer.

Innovativa offentliga verksamheter

Målbild: Innovativa och samverkande offentliga verksamheter som är rättssäkra och effektiva med väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet.

Offentligt finansierade verksamheter behöver vara innovativa och effektiva, inte minst för att klara av att med färre personer i arbetskraften kunna försörja en åldrande befolkning.

Det förvaltningspolitiska målet

År 2010 fastslog riksdagen det förvaltningspolitiska målet "en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service, och tillgänglighet och därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete."

Med innovativ avses bland annat förmågan att framgångsrikt ta fram och införa nya processer, tjänster och metoder som resulterar i betydande förbättringar av kvalitet, effektivitet eller ändamålsenlighet. Det kan handla om nya perspektiv på gamla problem, att omdefiniera en verksamhets syfte eller mål, utveckla kvalitet i befintliga tjänster, förändra sätten på vilka tjänster levereras och att hitta nya eller förbättrade samverkansformer. Det gäller inte minst att utifrån medborgarnas och företagens olika behov hitta nya sätt att organisera och utföra offentliga tjänster.

För att höja effektiviteten och kvaliteten i offentlig verksamhet ska Rådet för innovation och kvalitet i offentlig verksamhet som inrättades 2011 stödja och stimulera innovations- och förändringsarbete i offentlig sektor som kan resultera i betydande förbättringar för medborgare och företag.

Innovation i offentliga verksamheter handlar i hög grad om att utveckla styrning, arbetsorganisation och ledarskap samt finna nya sätt att definiera och utföra verksamheternas uppdrag. Ökat fokus på att skapa värde och förenkla för medborgare och företag och involvera dessa i utvecklingen av offentlig verksamhet är en central del i

detta. Ur ett offentligt förvaltningsperspektiv är upphandlingsfrågor inklusive innovationsupphandling, myndigheters roll på marknader och kompetensförsörjning i stat och kommun, metoder för samskapande och brukardialog m.m. betydelsefulla redskap för att utveckla en innovativ förvaltning.

Sverige har redan i dag en av de högsta försörjningsbördorna bland jämförbara länder. Denna beräknas dessutom öka under kommande årtionden. Analyser från Arbetsförmedlingen visar att 44 procent av de anställda inom offentlig sektor kommer att lämna arbetsmarknaden mellan 2010 och 2025 samtidigt som allt fler lever längre. Den offentliga sektorn får svårt att fylla dessa åldersavgångar med ny arbetskraft. Försörjningsbördan kommer att bli särskilt betungande i vissa landsbygdsområden.

Den demografiska utmaningen innebär stora krav på innovation och förnyelse för att leverera samhällstjänster med effektivitet och kvalitet inom ramen för det offentliga åtagandet oavsett om det utförs i privat eller offentlig regi.

Styrmedel inom politiken för stärkt innovationsklimat och innovationsförmåga

Verktygen för att genomföra det offentliga åtagandet för stärkt innovationsklimat och innovationsförmåga kan delas in i administrativa, ekonomiska eller informativa styrmedel. Till administrativa styrmedel kan räknas lagar och andra regleringar, inklusive myndighetsstyrning genom exempelvis instruktioner, regleringsbrev och regeringsuppdrag samt organisations- och utnämningmakten. De ekonomiska styrmedlen omfattar bland annat skatter, avgifter och subventioner. Informativa styrmedel handlar om informations- och kommunikationsinsatser för att påverka beteendet hos individer, företag eller organisationer.

Ett program för statsförvaltningens förnyelse

För att stödja de statliga myndigheternas arbete med att utveckla förvaltningen har regeringen beslutat om ett program

för statsförvaltningens utveckling. Programmet En statsförvaltning i förnyelse beskriver regeringens inriktning och prioriteringar för förvaltningspolitiken och behandlar områdena innovation och kvalitet, värdegrundsarbete, samarbete, service, tillväxtfrämjande, tillsyn, effektivisering av administrativa tjänster och EU-arbete.

Utgångspunkten för programmet är att regeringen och myndigheterna har en gemensam uppgift att utifrån sina respektive roller utveckla statsförvaltningen utifrån de utmaningar som finns. Programmet framhåller att ett gott samarbete och en öppen dialog mellan regeringen och myndigheterna är avgörande för en positiv utveckling, liksom att allmänhet, företag och organisationer behöver vara delaktiga i de förändringar som görs.

Delmål: Offentliga verksamheter arbetar systematiskt med innovation för att öka effektivitet och kvalitet

Ett gott förtroende hos medborgare, företag och brukare för offentlig verksamhet är centralt för att samhället ska fungera väl. För att vårda och stärka ett sådant förtroende behöver offentliga verksamheter fokusera på användares olika behov av och förutsättningar för att använda offentliga tjänster. Det kan innebära utveckling av nya sätt att organisera och utföra offentliga tjänster. I Sverige finns goda förutsättningar för offentliga verksamheter att dra nytta av att involvera medborgare och användare.

I en utvecklad e-förvaltning finns stor potential för nya lösningar som underlättar medborgarnas och företagens vardagliga kommunikation med offentliga verksamheter. Genom att tillgängliggöra offentlig information för utveckling av digitala tjänster från tredje part ökar möjligheterna till värdeskapande ur de offentliga data som utgör en unik resurs för Sverige. Tillgången till informationen måste göras säker och integritetsskyddad, vilket leder till att nya standardiserade strukturer för digital information måste utvecklas. Nya lösningar inom området utvecklas gemensamt av offentliga och privata aktörer.

Sverige har en världsledande position inom e-förvaltning och ligger i topp i FN:s e-government readiness index som mäter ländernas kapacitet att utveckla och implementera e-förvaltningstjänster. En utvecklad e-förvaltning ska bidra till att offentlig sektor blir mer öppen, arbetar mer effektivt och erbjuder tjänster som är enkla. Målet är en öppnare och smartare offentlig sektor som stödjer innovation och delaktighet, en enklare vardag för privatpersoner och företag samt högre kvalitet och effektivitet i offentlig verksamhet. Målen för regeringens arbete med e-förvaltning finns beskrivna i strategin Digital agenda för Sverige och utvecklas i en strategi för e-förvaltning som regeringen avser att presentera under hösten 2012. Genom att tillgängliggöra offentlig information för utveckling av digitala tjänster ökar möjligheterna till värdeskapande.

När offentliga verksamheter utvecklar nya tjänster och metoder uppstår det behov av ny kunskap och kompetens, eller av att upphandla nya eller bättre lösningar. Kompetensförsörjning i offentlig verksamhet, liksom upphandlingsfrågor, inklusive innovationsupphandling är därför strategiskt viktiga instrument för att utveckla en innovativ offentlig verksamhet.

Genom att öppna tidigare offentliga marknader för utförare i privat regi, exempelvis genom avreglering, konkurrensneutralitet och valfrihetssystem kan utbudet av nya lösningar, kvalitet och mångfald i välfärds- och samhällstjänster för medborgare, brukare, patienter och anhöriga öka. För att driva på förnyelse och kvalitetsutveckling genom innovation är det viktigt att utveckla upphandlingskompetens, liksom metoder för att precisera och mäta såväl kvalitet som resultatuppfyllelse.

Offentliga verksamheter är delar i ett större sammanhang. En utvecklad samverkan mellan olika offentliga verksamheter är nödvändig för att förena behovet av helhetssyn med en innovativ utveckling av kärnverksamheterna.

I arbetet med strategin har tydligare mandat och utvecklade incitament lyfts fram som en central förutsättning för ökad innovation i offentlig verksamhet.

Innovation för effektivitet och produktivitet i offentlig verksamhet

Inom offentligt finansierad verksamhet är det ofta mer ändamålsenligt att använda det bredare begreppet effektivitet jämfört med det smalare begreppet produktivitet. Effektivitet innebär både "att göra rätt saker" och "att göra dem på rätt sätt". Offentligt finansierad verksamhet bedrivs med ett bestämt syfte, och verksamheten är ofta reglerad av lagar och andra bestämmelser. Ett önskvärt tillstånd är därför att verksamheten bedrivs såväl enligt målen, i betydelsen att rätt saker görs, som att resurserna används på bästa sätt, givet dessa mål och utifrån de förutsättningar som finns.

Internationella studier av innovation i offentlig verksamhet visar att det finns en betydande potential att minska kostnader och samtidigt öka nyttan för medborgare och användare genom nya sätt att arbeta med sitt uppdrag.

Därför behöver Sverige:

- Fortsatt utveckla och intensifiera offentliga verksamheters arbete med att hitta nya lösningar och effektivare processer för att skapa större nytta för medborgare och det omgivande samhället, bland annat utifrån resultatet av arbetet i Rådet för innovation och kvalitet i offentlig verksamhet.
- Fortsätta utvecklingen av offentliga e-tjänster och öka möjligheterna för privata aktörer att utveckla nya tjänster, bland annat genom att tillhandahålla offentliga data.
- Fortsatt utveckla offentliga aktörers kompetens, metoder och nätverk för ökad tillämpning av innovationsupphandling, inklusive funktions- eller prestandabaserade innovationstävlingar.
- Utveckla omreglering, målstyrning, valfrihetssystem och konkurrensneutralitet på fler områden.

Delmål: Offentliga verksamheter bidrar till att utveckla innovativa lösningar för att möta samhällsutmaningar

Offentliga verksamheters uppdrag är att skapa ett väl fungerande samhälle med god livskvalitet för medborgarna. Därmed är offentliga verksamheters arbete nära förknippat med angelägna samhällsutmaningar (exempelvis inom miljö, hälsa och fattigdomsbekämpning) globalt, nationellt och på regional och lokal nivå. Komplexiteten i samhällsutmaningarna gör att ansvaret för att koordinera utvecklingen av lösningar inte kan tas av enskilda aktörer. Därför har offentliga verksamheter en viktig roll i att engagera aktörer med olika kunskap, kompetens och resurser i att samverka för att utveckla nya lösningar.

Människor som bor och verkar i Sverige har goda förutsättningar att bidra till att möta globala samhällsutmaningar. Sverige har en internationellt framstående förmåga att utveckla kunskap och innovativa samhällslösningar inom en rad områden, som exempelvis barnomsorg, trafik-säkerhet, samhällets säkerhet inklusive riskbedömningar. Sverige har också en lång tradition av ambitiöst miljöarbete, bland annat genom de miljökvalitetsmål som riksdagen fastställt.

Den offentliga sektorn med beställare som kan ställa höga krav och välutvecklade strukturer inom många områden erbjuder internationellt intressanta möjligheter till demonstrations- och testbäddsverksamhet, inte minst för olika nya systemlösningar. I Sverige finns en lång tradition av samverkan över sektorer och samhällsområden mellan företag, arbetsmarknadens parter, universitet och högskolor, forskningsinstitut, övriga offentliga aktörer och civilsamhällets organisationer.

Det ökande och alltmer akuta globala trycket på jordens resurser ställer krav på ökad grön innovation. De snabba globala samhällsförändringarna gör det än mer angeläget att aktörer på olika nivåer, även internationellt, utvecklar ny kunskap och nya konstellationer för samarbete för innovation som möter nya och skiftande behov i samhället.

Handlingsplanen för miljöinnovation – ett styrmedel för hållbar tillväxt

Ett exempel på styrmedel mot en grön ekonomi är EU-kommissionens meddelande Innovation för en hållbar framtid – Handlingsplanen för miljöinnovation (KOM(2011)899), som inriktas på innovation för ett grönare samhälle. Meddelandet berör bland annat hur miljöpolitik och miljölagstiftning kan utformas för att driva på miljöinnovation, och pekar bland annat på betydelsen av stöd till demonstrationsprojekt och partnerskap för att underlätta framväxten av marknader för miljöinnovationer.

Ökat fokus på innovation inom biståndspolitik

Inom det svenska biståndet har fokus ökat på att utarbeta och stödja nya och innovativa lösningar för minskad fattigdom genom att utveckla nya arbetssätt och bättre ta tillvara idéer och initiativkraft hos samarbetspartner, inte minst lokala aktörer i samarbetsländerna och det privata näringslivet. Exempel på insatser är Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbetes (Sida) program Innovation Against Poverty och DemoMiljö (administrerat av Tillväxtverket). Inom biståndet kommer olika biståndsformer, innovationsfrämjande liksom samspel mellan privata och offentliga lösningar att användas. Det svenska biståndet bör komplettera andra resurser och stimulera andra aktörer att finansiellt bidra till insatser för minskad fattigdom i de svenska samarbetsländerna.

Vidare innebär reformeringen av biståndet att digitaliseringens möjligheter tas tillvara, för ett mer effektivt bistånd och för ökade utvecklingsresultat. Innebörden i detta är att informationsteknik och digitala tjänster används för att öppna upp för nya tankar, idéer och former för samverkan med olika aktörer samt för att etablera nya arbetsformer och processer. Detta inkluderar initiativ för ökad transparens, ansvarsutkrävande, medbor-

gerlig insyn och deltagande, anti-korruptionsarbete och en effektiv och öppen förvaltning.

Sida har också regeringens uppdrag att i sitt eget arbetssätt "skapa utrymme för flexibilitet och innovation"(2 §, SFS 2010:1080).

Därför behöver Sverige

- Offentliga verksamheter som utifrån sina roller och ansvarsområden initierar och engagerar sig i samverkan med relevanta aktörer i innovationsprocesser för att möta angelägna samhällsutmaningar – utmaningsdriven innovation– globalt, nationellt och på regional och lokal nivå, bland annat genom innovationsupphandling.
- Fortsatt utveckla metoder och kompetens för innovationsfrämjande som en del i den globala utvecklingspolitiken, i multilateralt och bilateralt samarbete.
- Identifiera de områden och etappmål inom miljömålssystemet där miljöinnovation i bred mening har en särskilt viktig roll för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen.
- Utveckla det internationella samarbetet kring miljöinnovationer för att i Sverige ta till vara ny kunskap och nya lösningar från andra länder som en del i internationellt konkurrenskraftiga svenska systemlösningar.

Delmål: Effektiva offentliga innovationsstödjande verksamheter med kundnytta i fokus

All offentlig verksamhet, oavsett uppdrag, kan vara mer eller mindre innovativ och dessutom verka som drivkraft för innovation i andra delar av samhället i större eller mindre utsträckning. Ett antal offentliga verksamheter har dessutom som uppgift att främja innovationsförmåga och innovationsklimat i näringsliv, andra offentliga verksamheter och övriga samhället.

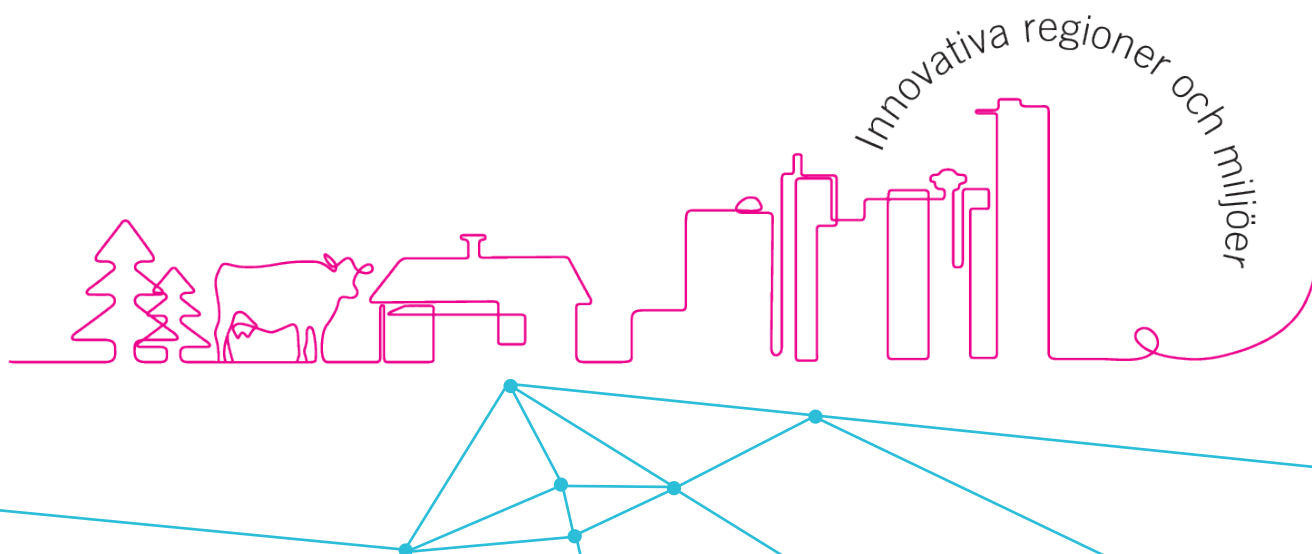
Dessa verksamheter arbetar för det första med finansiering, analysverksamhet eller rådgivning för att *stötta kunskapsutveckling och värdeskapande* utifrån olika aktörers eller samhällsområdets behov. Här återfinns forskningsråd och sektors- och expertmyndigheter liksom utvecklingsenheter i regioner, landsting och kommuner.

För det andra arbetar de med reglering, finansiering eller utförande av insatser som på olika sätt *möjliggör innovation och främjar entreprenörskap och omvandling genom* exempelvis inkubatorer, rådgivning, testbäddar, demonstrationsanläggningar eller nätverksbyggande.

För det tredje handlar det om verksamheter som hanterar och *systematiserar information och kunskap som är kritisk för innovationsprocesser* som standardisering, mätning, ackreditering och immaterialrätt.

Dessa verksamheter fyller viktiga behov i att motverka systemsvagheter och marknadsmisslyckanden. De ska arbeta var för sig och tillsammans för att utveckla en tydlig arbetsfördelning, enkla strukturer ur ett kundperspektiv och effektivitet i användningen av offentliga medel.

Innovationsstödjande insatser för konkurrenskraftiga lösningar behöver utformas för att ta hänsyn till om mottagare av stödet finns i

landsbygd eller stad, i privat, offentlig eller ideell sektor eller om insatserna främst riktar sig till enskilda innovatörer, forskare eller studenter vid universitet och högskolor, små företag, offentliga verksamheter, ideella organisationer eller globala koncerner. Utformningen behöver också ta hänsyn till i vilket sammanhang de nya lösningarna ska utformas. Stödet behöver utformas olika beroende på exempelvis om det gäller tjänster, varor, system, affärsmodeller, utveckling av arbetsorganisation eller kommunikation, och i vilken utsträckning marknad och användning finns i Sverige eller globalt. Då tiden från start till resultat i olika typer av innovationsprocesser varierar, är det angeläget att ytterligare förstärka fokus på effekter i de innovationsstödjande insatserna. Det är också nödvändigt att fortsatt arbetet med utveckla former för att mäta och följa upp resultat och effekter utifrån olika tidshorisonter.

I arbetet med att formulera strategin har behovet av ökad medvetenhet om vikten av immaterialrättsligt skydd och kunskap om immateriella tillgångar som ett affärsstrategiskt verktyg hos små och medelstora företag lyfts fram. Detta understryker vikten av att fortsatt utveckla kompetensen hos rådgivare, privata såväl som offentliga, att ge stöd i dessa frågor.

Likasa har kortsiktighet och fragmentering av offentliga medel för innovationsstöd återkommande framhållits som ett hinder för mer effektiva insatser. Korta projektcykler och alltför stelbenta förutsättningar kan ge svårigheter att anpassa genomförande till en oförutsedd utveckling. Detta kan bland annat leda till kontraproduktiva drivkrafter att snarare starta nya verksamheter än att långsiktigt utveckla sådana som fungerar väl.

Därför behöver Sverige

- Utveckla mer samordnade offentliga innovationsstödjande insatser med starkare fokus på kundnytta och effekter. En viktig del i detta är utvecklade former för att följa upp resultat och effekter på olika tidshorisonter.
- Se över behov och möjligheter att öka långsiktigheten i delar i de innovationsstödjande insatserna.
- Fortsatt utveckla innovationsstödsinsatserna på lokal, regional, nationell och europeisk nivå för enklare, tydligare och effektivare strukturer, med väl fungerande samverkan mellan offentliga aktörer liksom med relevanta privata stödaktörer.
- Fortsatt utveckla kompetensen hos offentliga stödaktörer att inom ramen för sina befintliga uppdrag arbeta med immateriella tillgångar som en affärsstrategisk resurs och att arbeta med många olika former av innovation.

Innovativa regioner och miljöer

Målbild: Sveriges regionala innovationsmiljöer är globalt attraktiva

Innovationsklimatet har en avgörande betydelse för den regionala utvecklingskraften. Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetens, kapital, företag och andra verksamheter är centralt för att möta den ökande internationella konkurrensen.

När företagen blir alltmer internationaliserade och beroende av marknadsutveckling i andra länder ökar behovet av strategiskt arbete på regional nivå för att skapa förutsättningar för starka innovationsmiljöer. Möjligheterna för företag att samspela med andra företag och offentliga aktörer bland annat universitet och högskolor i sin geografiska närhet för att stärka sin innovationsförmåga och långsiktiga konkurrenskraft blir allt mer centrala som kriterier för investerings- och lokaliseringsbeslut för företag och entreprenörer. Det är därför angeläget att strategier för det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet är tydliga rörande bland annat styrkeområden, internationellt unika konkurrensfördelar inklusive möjligheterna till samspel med kunder, användare, le-

verantörer och kunskapsproducenter i ett globalt sammanhang.

Delmål: Sveriges regioner utvecklar sin innovationskraft utifrån sina unika förutsättningar

I Sveriges regioner finns en mångfald av internationellt unika förutsättningar. Flera av dessa förutsättningar bygger på resurser som på olika sätt är platsberoende. De återfinns i såväl gles- och landsbygder som i små och medelstora städer samt i storstadsområden. Dessa förutsättningar präglar företagens möjligheter till innovation, liksom människors möjligheter att utvecklas och leva ett gott liv.

Urbaniseringen och den demografiska utvecklingen innebär flera utmaningar vad gäller möjligheterna till en ekonomiskt och socialt och miljömässigt hållbar utveckling för flera delar av landet. Samtidigt innebär dessa utmaningar möjligheter att exempelvis utveckla innovativa servicelösningar, tjänster och varor. Det finns också flera synergier att uppnå genom att stärka länkarna mellan urbana områden och deras omland samt övriga nationella och internationella samarbeten. Det är betydelsefullt att ta tillvara potentialen i varje regions förutsättningar och att nyttja möjliga synergier.

I den globala kunskapsekonomin ökar betydelsen av närhet i relationer mellan olika aktörer i innovationsprocesser. Geografiska avstånd spelar roll i detta sammanhang, även om globalisering och digitalisering ändrar förutsättningarna för samspel och utbyten över långa avstånd. Samtidigt som det blir lättare att kommunicera över stora avstånd, gör tilltagande specialisering att tillitsfulla relationer blir mer betydelsefulla. Det innebär nya utmaningar och möjligheter för städer såväl som landsbygder, inte minst vad gäller geografisk närhet till starka innovationsmiljöer och kunskapscentra.

Man brukar skilja på formaliserad kunskap och tyst kunskap, där tyst kunskap inte lika lätt kan överföras mellan människor utan personliga möten, vilket underlättas av geografisk närhet. Andra resurser som har nära koppling till en viss plats är råvaror som utvinns på givna platser eller klimatförhållanden, natur- eller kulturmiljöer eller andra unika kulturvärden kopplade till en viss plats (exempelvis genom historia, film, musik eller litteratur). Sådana platsbundna resurser har

särskild betydelse för innovation i Sverige. I detta ingår att öka förädlingsvärdet i verksamheter som bygger på dessa resurser, inklusive naturresurser (exempelvis skog, mineral, vatten, kyla och gleshet). Sveriges unika naturmiljö med allemansrätten medför goda möjligheter till naturturism och utveckling av sysselsättning i landsbygderna. På samma sätt utgör digitaliseringen av kulturarvet en källa till innovation.

Kompetensförsörjning för företag och offentlig sektor är av avgörande betydelse för innovation och omställningsförmåga i Sveriges regioner. En förbättrad matchning mellan utbud och efterfrågan på kompetens är en nyckelfråga i detta. Som en del i att säkra kompetensförsörjningen i hela landet har nu regionala kompetensplattformar etablerats i alla län, som strategiska verktyg för denna matchning. Det krävs ett långsiktigt arbete, bland annat för att uppnå en funktionell organisation och bra samarbete inom ramen för dessa plattformar.

Samverkan inom och mellan innovationsmiljöer kan ta många olika former där företagsnätverk och kluster sammankopplade med forskning och utbildning är viktiga inslag. Utveckling och fördjupning av transnationella nätverk inom EU och Norden har en särskild potential genom att kombinera geografisk närhet och ökad marknadsvolym. EU-strategin för Östersjöregionen är ett exempel på detta.

Som en motor för utveckling kan grundläggande infrastrukturer för forskning och innovation som exempelvis European Spallation Source, MAX IV och SciLifeLab eller test- och demonstrationsanläggningar ha stor betydelse, särskilt genom att bidra till internationell attraktivitet i regionala innovationsmiljöer. Test- och demonstrationsanläggningar har betydelse på många områden som exempelvis hållbar stadsutveckling, energieffektiva byggnader, material som bygger på bio- och nanoteknik, smarta it-lösningar och miljöanpassade varor och tjänster.

För att svenska regioner ska kunna attrahera företag, kapital och människor krävs också en väl fungerande internationell marknadsföring av Sverige som land, inte minst med fokus på förutsättningar för innovation. Att människor med olika bakgrund och kompetens vill bo i Sverige är en nyckel till innovationsförmåga och hållbar regional tillväxt. En attraktiv miljö att bo, leva

och verka i är därför en förutsättning för innovationskraft i alla delar av landet. Möjligheten att erbjuda attraktiva livs- och boendemiljöer påverkas av flera olika faktorer som till exempel ett dynamiskt näringsliv, en väl fungerande arbetsmarknad, tillgänglighet och service, planering av fysisk miljö, tillgång till kultur och goda fritidsmöjligheter.

Det är angeläget att utvecklingen av regionala innovationsmiljöer i Sverige sker med ett strategiskt förhållningssätt till den internationella utvecklingen. En särskild potential för hållbar tillväxt och förnyelse i den regionala ekonomin finns i kopplingen mellan olika branscher och kunskapsområden. Att skapa mötesplatser, exempelvis i form av kluster eller nätverk, är därför betydelsefullt för innovationskraft och regional tillväxt. Samverkan i dessa innovativa miljöer kan driva förnyelse och konkurrenskraft och har förutsättningar att bli attraktiva noder i globala kunskaps- och innovationsnätverk och plattformar för samverkan regionalt, nationellt och internationellt. Även en utveckling av besöksnäringen och de kulturella och kreativa näringarna kan bidra till mer attraktiva innovationsmiljöer. Dessa näringar har en stark tillväxt internationellt och Sverige har goda förutsättningar att öka export och värdeskapande inom dessa områden.

Därför behöver Sverige:

- Ta tillvara landets och regionernas unika förutsättningar i utvecklingen av globalt attraktiva innovationsmiljöer
- Utveckla samverkan mellan aktörer på olika nivåer som stärker den regionala attraktionskraften, bland annat utifrån kluster och test- och demonstrationsanläggningar i förekommande fall.
- Förstärka och vidareutveckla verksamheten i de regionala kompetensplattformarna, bland annat genom ökad medverkan av högskolor, universitet och näringsliv.
- Underlätta för regionala aktörer att dra nytta av de internationella samarbetsavtal som Sverige har inom olika områden och fortsatt utveckla regional och nationell samverkan inom export- och investeringsfrämjande.

- Fortsätta att ta till vara de möjligheter till utveckling och internationalisering av miljöinnovationer utifrån test- och demonstrationsverksamhet med bas i de miljöer kring hållbar stadsutveckling som utvecklas på flera håll i Sverige, samt genom de insatser som genomförs inom regeringens miljöteknikstrategi. Områden som hållbart samhällsbyggande, transporter, energi, vatten och avlopp samt avfall är exempel på viktiga grundbultar för regional och lokal tillväxt och utveckling.

Delmål: Regionala strategier för innovation är förankrade i ett samlat regionalt ledarskap

Det regionala tillväxtarbetet sker i samspel mellan den nationella och den regionala nivån. Vidare utvecklas viktiga förutsättningar i sammanhållningspolitiken på EU-nivå. Ett väl fungerande regionalt tillväxtarbete förutsätter att berörda aktörer i näringsliv, offentlig verksamhet och civilsamhälle involveras.

Sammanhållningspolitiken har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU genom att minska regionala skillnader och ojämlikhet mellan människor. Genomförandet av politiken sker i strukturfondsprogram med utgångspunkt i regionala och nationella strategier och i samarbete med ett brett partnerskap av aktörer. Strukturfondsprogrammen omfattar alla delar av landet, och EU-medlen medfinansieras av nationell, regional och lokal offentlig medfinansiering samt privata aktörer. Sammanhållningspolitiken är en del av den regionala tillväxtpolitiken i Sverige. För nästa programperiod 2014 till 2020 föreslås ett närmare samarbete mellan strukturfondsprogrammen och programmen som medfinansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden. I förslaget ligger också att strukturfonds- och landsbygdsprogrammen i ännu högre grad ska inriktas på åtgärder som stärker innovationskraften hos företag och utvecklar innovativa miljöer i linje med EU:s gemensamma strategi för jobb och tillväxt, Europa 2020. Särskilt inom målet för investeringar i tillväxt och sysselsättning ska program medfinansierade av Europeiska regionala utvecklingsfonden fokusera på insatser som skapar goda

förutsättningar för och främjar forskning och innovation, grön ekonomi och entreprenörskap.

I förhandlingarna inför den kommande programperioden av sammanhållningspolitiken betonas betydelsen av att den regionala tillväxtpolitiken samverkar med strategiska satsningar inom forskning och innovation, exempelvis kopplat till EU:s forsknings- och innovationspolitik. På EU-nivå används begreppet smart specialisering som ett sätt att mer strategiskt arbeta med sina regionala styrkeområden.

Det finns en betydande potential för ökad resurseffektivitet och synergier mellan regionala, nationella och internationella instrument, strategier och program. Detta medför ett behov av att utveckla samarbete och samordning mellan EU-nivå, nationell, regional och lokal nivå för att på bästa sätt ta tillvara synergier. Att förverkliga denna potential ställer krav på långsiktighet, strategisk planering och ett samlat regionalt ledarskap i det regionala tillväxtarbetet. Det gäller

inte minst den strategiska inriktningen på strukturfondsprogrammen och de prioriteringar som görs i genomförandet. Det kräver också att erfarenheter från nationell, regional och internationell nivå återförs, tillgängliggörs och diskuteras så att lärandet ökar hos aktörer på olika nivåer.

Därför behöver Sverige:

- Utveckla arbetet med långsiktiga regionala strategier, inte minst med fokus på starka innovationsmiljöer, inklusive kluster.
- Utveckla samspelet mellan nationella myndigheter, regionala utvecklingsaktörer och arbetet med programmen inom EU.
- Fortsatt främja lärandet i det regionala tillväxtarbetet, nationellt och regionalt, genom att bland annat utveckla användningen av omvärldsanalyser och utvärderingar

7. Genomförandet av innovationsstrategin

Målbild: Sverige lär av andra länders arbete med att utveckla innovationspolitiken och inspirerar internationellt genom ett långsiktigt och samordnat arbete med att stärka innovationsklimatet

Den nationella innovationsstrategin är ett långsiktigt arbete för att behålla och vidareutveckla Sveriges ledande position vad gäller innovationsklimat och innovationsförmåga för att möta de globala samhällsutmaningarna, öka konkurrenskraften och förnya framtidens välfärds- och samhällstjänster.

Visionen för år 2020 är ett riktmärke för insatser inom många politikområden. Innovation för att möta samhällsutmaningar ska genomsyra genomförandet av politiken. Ökad innovation ska bidra till att bättre och snabbare uppnå politiska mål på olika områden.

Regeringen avser att regelbundet redovisa en översikt av genomförandet. Eftersom strategins genomförande också är en fråga för många aktörer, avser regeringen att med jämna mellanrum redovisa hur innovationsklimatet i Sverige utvecklas.

Helhetssyn genom samverkan

Denna strategi utgår, i linje med motsvarande innovationspolitiska arbeten inom OECD och EU, från att de utmaningar som Sverige och övriga världen står inför förutsätter en helhetssyn. Det innebär ett synsätt på politiken för stärkt innovationsklimat och innovationsförmåga som i ökad utsträckning samlat beaktar behov och förutsättningar för insatser från olika politikområden, politiknivåer och samhällsaktörer.

”Eftersom ingen enskild aktör har kunskap och resurser nog för att bemöta innovationsutmaningen på egen hand, behöver alla länder – på ett eller annat sätt – utveckla samordningen mellan aktörer i att formulera och genomföra politik.”

The OECD Innovation Strategy; Getting a Head Start on Tomorrow, s. 196. OECD 2010 (Egen översättning)

Fortsatta dialoger

Många aktörer, såväl inom offentlig sektor som i näringslivet och det civila samhället, har viktiga roller för att främja Sveriges innovationskraft. Därför krävs en gemensam förståelse av utmaningar och möjligheter som grund för fortsatta insatser. En viktig del i att utveckla innovationspolitiken är därför att skapa väl fungerande mötesplatser för dialog och samordning mellan olika områden samt mellan nivåer: lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Ledarskapets betydelse på olika nivåer kan inte nog understrykas.

Regeringens utgångspunkt är att strategins genomförande inom respektive ansvarsområde förutsätter att såväl internationellt, regionalt som tematiskt arbete fortsätter för att ytterligare konkretisera vad som måste göras. En fortsatt inriktning på öppen och inbjudande dialog, tematiskt, såväl som mellan regional och nationell nivå kring angelägna områden är ett viktigt arbetssätt för att genomföra den nationella innovationsstrategin.

En lärande innovationspolitik

Regeringen avser att fortsatt verka för och utveckla en politik för ökad innovation som är kun-

skapsbaserad, grundas på tillgänglig evidens samt tar tillvara lärdomar och goda exempel såväl nationellt som från andra länder.

Ett effektivt sätt att följa upp insatser behövs för att utveckla samt anpassa insatser över tid utan att göra avkall på långsiktighet och tydlighet i ambitioner. Uppföljningar och utvärderingar av genomförda insatser är viktiga för att bidra till ökat fokus på resultat, effekter och lärande.

Omvärldsbevakning, som syftar till att följa utvecklingen i andra länder och regioner för att dels kunna utveckla strategiska insatser ur ett konkurrensperspektiv, dels hämta inspiration och lärdomar av olika typer av insatser, bör utvecklas.

För ett kontinuerligt lärande krävs uppföljningsbara mål och goda analyser för välgrundade prioriteringar. För att kunna göra sådana analyser är det nödvändigt att ha tillgång till indikatorer som så bra som möjligt speglar de förhållanden som analyserna gäller. En lärande innovationspolitik bidrar även till att utveckla och förbättra samverkansprocesser och arbetssätt.

En lärande innovationspolitik bidrar till att stärka innovationsklimatet i Sverige och innovationsförmågan hos människor, företag, organisationer i civilsamhället och offentliga verksamheter.

8. Ordlista

Affärsängel

En privatperson som, privat eller via bolag, investerar kapital i och tillför affärsmässig kunskap till onoterade företag med tillväxtpotential. Affärsängeln är oftast en person med erfarenhet och kunskap av företagande som genom att tillföra kapital, kompetens, engagemang och sitt nätverk hjälper företag att utvecklas.

Crowd funding

En metod för att finansiera projekt eller idéer genom att vända sig till ett stort antal finansiärer, ofta via internetbaserade system.

Crowd sourcing

En metod att söka förslag till problemlösning från många andra parter, ofta via internetbaserade system.

Entreprenörskap

Förmågan att identifiera möjligheter och skapa eller samordna resurser för att omsätta dessa i värdeskapande verksamheter.

Erbjudande

Vara, tjänst eller upplevelse, ofta i kombination, som erbjuds en kund och vars värde blir verkligt när det efterfrågas och används av kunden.

Formaliserad kunskap

Kunskap som kan uttryckas i skrift och förmedlas via ett formellt och systematiskt språk.

Informationsassymetri

En situation där parter som ingår ett avtal har tillgång till olika förhandsinformation.

Innovationsaktiviteter

Vetenskapliga, tekniska, organisatoriska, finansiella och kommersiella steg, inklusive investeringar i utveckling av ny kunskap, som i praktiken leder till, eller vars syfte är att leda till, införande av innovationer. Aktiviteterna kan i sig själva vara innovativa, eller vara en förutsättning för införandet av innovationer.

Innovationsupphandling

Upphandling som främjar utveckling och införande av nya lösningar, innovationer. Innovationsupphandling innefattar dels upphandling som sker på ett sådant sätt att den inte utesluter nya lösningar, så kallad innovationsvänlig upphandling, dels upphandling av innovation, det vill säga upphandling av framtagande av nya lösningar som ännu inte finns på marknaden.

Innovativa företag

Företag som ägnar sig åt innovation betecknas som innovativa.

Marknadsmisslyckande

En situation som motiverar ett offentligt åtagande där den fria marknaden inte leder till en optimal resursanvändning i samhället, enligt i neoklassisk nationalekonomisk teori. Marknadsmisslyckanden kan uppstå på grund av bland annat kollektiva varor, asymmetrisk information, monopol, karteller och externa effekter.

Möjliggörande kunskapsområden (key enabling technologies)

Forskningsområden med tillämpningar inom flera samhällssektorer. Exempel på sådana möjliggörande kunskapsområden är bioteknik, nanotek-

nik, it och mjukvara och tjänsteutveckling.

Produktskatter

Produktskatter är skatter som man är skyldig att betala per enhet av en vara eller tjänst som produceras eller ingår i en transaktion. Importtullar, energiskatter och moms är exempel på produktskatter.

Produktsubventioner

Produktsubventioner är subventioner som betalas per enhet av enproducerad eller importerad vara eller tjänst.

Pyramidens bas

Betecknar den del av världens befolkning som har lägst inkomster.

Regionala kompetensplattformar

Regeringen gav 2010 aktörer med regionalt tillväxtansvar i uppdrag att under etablera kompetensplattformar för samverkan och utbildningsplanering på kort och lång sikt. Syftet är att bidra till en bättre matchning av utbud och efterfrågan på kompetent arbetskraft i hela landet.

Samhällsentreprenör

En entreprenör som valt att adressera samhällsfrågor som en central del av sitt entreprenörskap.

Social bonds

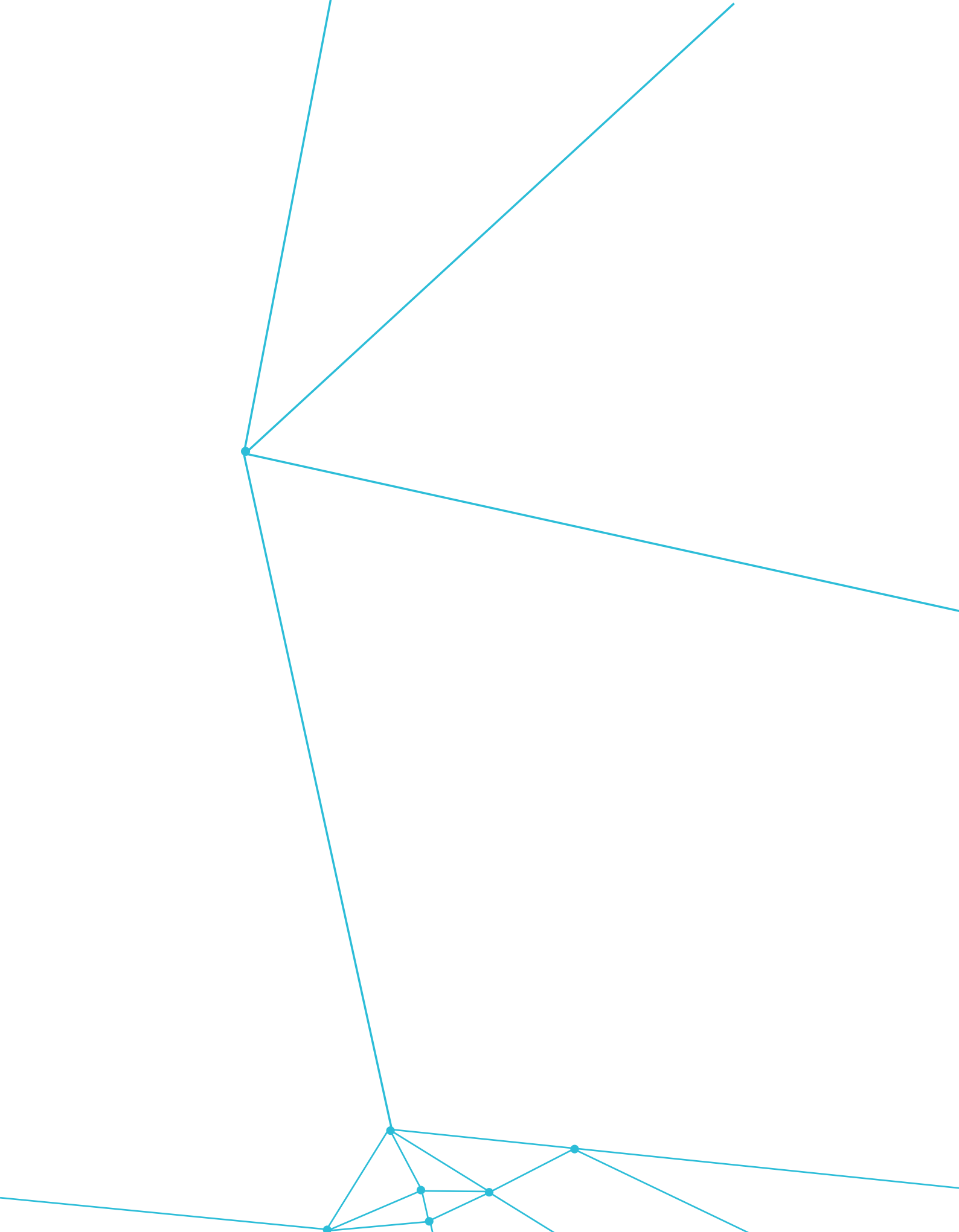
Ett finansiellt instrument som innebär att om ett socialt företag hittar riskvilligt privat kapital så går staten in som garant för att finansiären ska få sina pengar tillbaka. Dock endast om man uppnått de överenskomna sociala och samhälleliga målen.

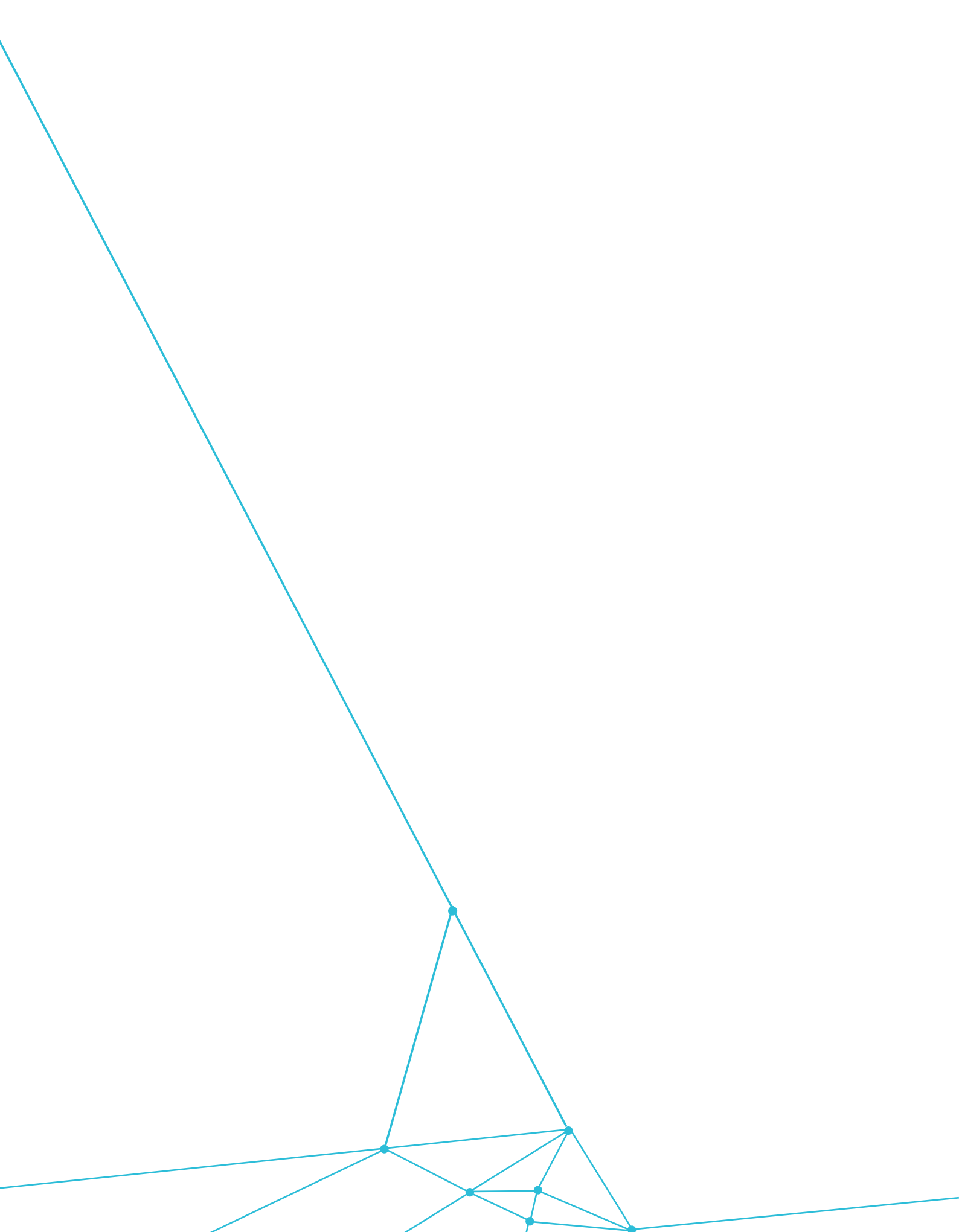
Strukturomvandling

Förändring i samhällsekonomin sammansättning som sker i takt med att samhället förändras och marknader, branscher och samhällssektorer växer fram, omformas eller försvinner.

Systemsvagheter

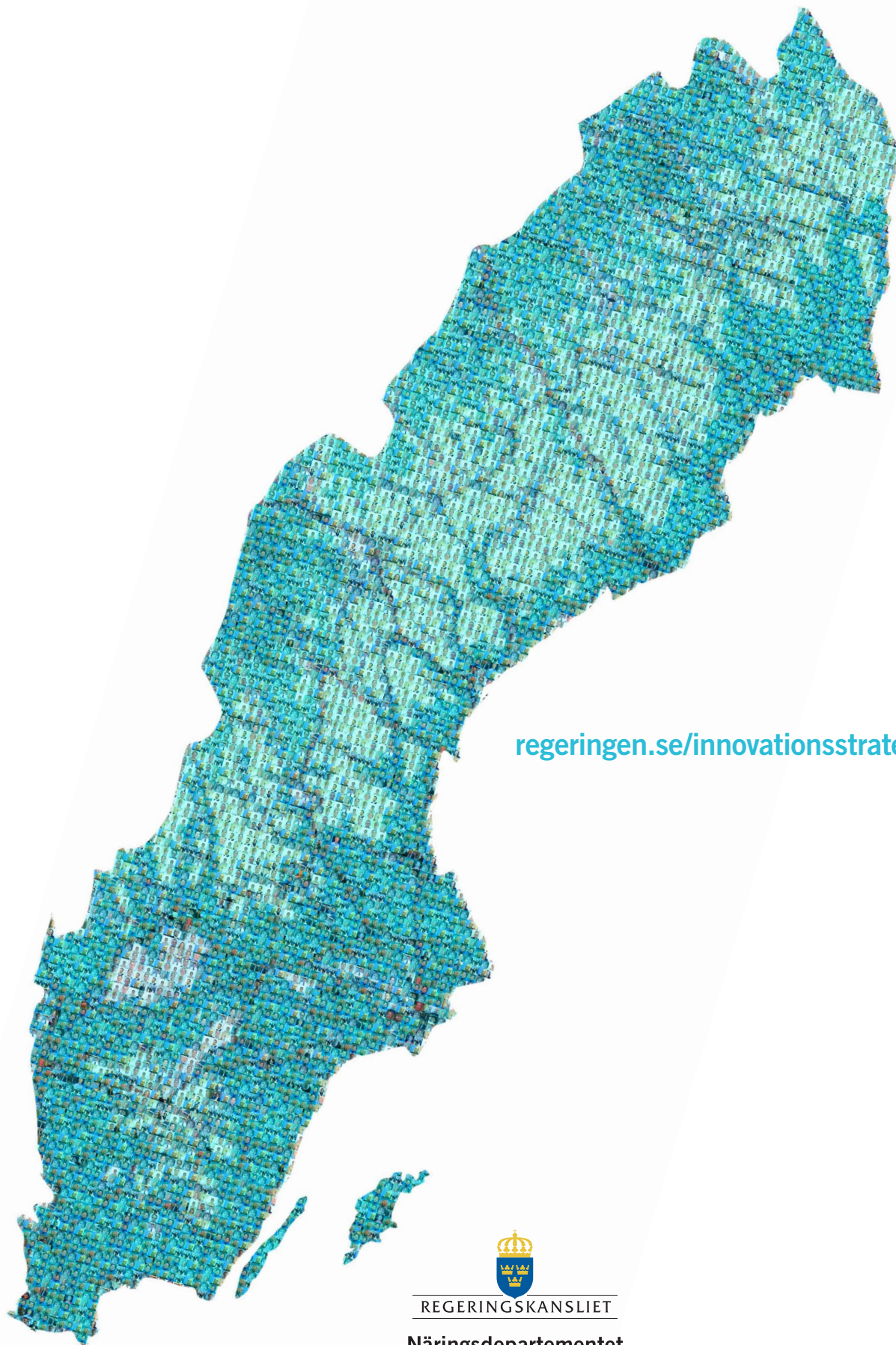
En situation som motiverar ett offentligt åtagande där svagheter finns i det system av beroenden mellan aktörer och institutioner som har betydelse för innovation. Dessa svagheter brukar delas upp i fyra typer: infrastruktursvagheter, institutionella svagheter, interaktions- eller nätverkssvagheter samt resurssvagheter.

Den nationella innovationsstrategin

regeringen.se/innovationsstrategi

REGERINGSKANSLIET

Näringsdepartementet